

კაჟა ეტჳისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკვარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

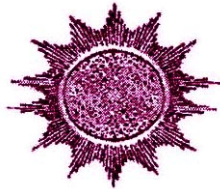
2020

საქართველოს მწიბრალთა, მცენიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხ ური ფსალმუნები

ტომი 92

2020

მთ. რედაქტორი

მურან გელენიძე

მხატვარი, პროფესორი, საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალდეა-საქართველო“-ს აკადემიკოსი

© ვაჟა ევრიყელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. პოლიბოვსკაინის №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-899-1 (92 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაჰვილი“, ფილოტ ტიუტჩევის ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთტომეული – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალგუნავი“-ს ხუთტომეულის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძეგლია იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეჭდილი.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცენიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს მწერალთა, მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწეს ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს მწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალატიონ ტაბიძის პრემიების დაწესების, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლობელისა და „დიოკურია 2005“-ის, მწვინდობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვინდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს მწერალთა მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-ს პრეზიდენტის, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამცენიერო აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტის,

ავსახეთის მმცნიერებათა აკადემიის პრეზი-აკადემიკოსის, სსპარტოველოს ბანათელეებისა და სსპარტოველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპიის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეულების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეგი. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბულია დასაბეჭდალ ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანტოლოგიური, აბრეთვე, პრეზისაღმი მიძღვნილი ქართული და უცხოელი პოეტების, მმცნიერებისა და საზოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმცნიერო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმცნიერებათა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „სსპარტოველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მმცხრე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

კოეტის ასტრომეული „კონსიუმი კოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, დემეტრი არ მიუყვანს რომ ვეზა-დარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიოსაც, რომ აზანზარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა კოეტის ზღაპრული კონსიუმი „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტვინიანი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათოქმეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე კოეტს არა ვბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არმის ჭალაში მდგარი მუხაა, რომელიც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, კელაზგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოდარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზზე, კოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგვიუვლომელი ასტრომეული დაკიდა და ბაანოცხლა, მიძინებული, დავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათოქმეულზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ლეგენდებითა და საოცრებებით დახუნდაული ისტორია, რაც კოემერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითვია.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი კოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუძენია დღემდე...“

კონსიუმი კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გველუქავი მისწოლია... მათ იცინან იმ ოქმება დღემდევის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

კოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ლაურეატი, ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„გულცივად ვხეზვდი ყოველ ქვას, ყოველ კაბეხას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მაბიერ

(გაგრძელება)

უნდა დავუბრუნდეთ საკითხს, რა როლს ასრულებს ლექსში სულიერი „ბირთვი“? იქნებ ეს ის ჭეშმარიტი რეალობაა, რომელსაც ანრი ბერგსონისა და ბენდიტო კროჩეს შეხედულებით „მხოლოდ ინტუიციანი, ე. ი. უშუალო გრძნობადი ხილვა წვდება“ ხოლმე? მაგრამ რეალობის ჩვენებას ეს მეცნიერები პოეზიაში მთლიანად გამორიცხავენ. ისინი ამბობენ, რომ პოეზია სხვაა და „უბრალო ლიტერატურულობა“ – სხვა, „უბრალო ლიტერატურულობას“ ისინი მიაკუთვნებენ, არა მარტო მხატვრულ პროზას, არაედ თვით ლექსის თხრობით ნაწილსაც.

დავეთანხმებით თუ არა ამ მოსაზრებას, ეს ჩვენი საქმეა, მაგრამ მათი უბრალო გვერდის ავლა არ ეგების. ამიტომ, ვიმეორებ, ბატონ აკაკი თოფურიას მოსაზრებებს, ისევე, როგორც სხვა მწერლებისა და მეცნიერების მიერ გამოთქმულ შეხედულებებს, რომლის შესახებაც ქვემოთ ვილაპარაკებთ, ჩვენ მთლიანად ვეთანხმებით, მაგრამ არ მიგვაჩნია ის საკმაოდ მასალად ვაუა ეგრისელის შემოქმედების ცოტად თუ ბევრად სრული ჩვენებისათვის, რაც ჩვენ ამოცანად დავისახეთ.

პროფესორი აკაკი თოფურია თავად აღნიშნავს, „მხოლოდ გაკვირით, მის (ვაჟა ეგრისელის – კ. მ.) პოეზიის ზოგად ასპექტებზე შეფხერდებით“ და „გზას ვუთმობ“ სხვებს მისი დეტალური კვლევისათვისო და განაგრძობს: „როცა ტრადიციულ ჟანრობრივი ფორმებში რაღაც ახალი ელემენტი იჭრება, როცა იგი ცალკეულ შემთხვევითობიდან, დისონანსური გამოვლინებებიდან იქცევა სიახლეთა სიახლის მთლიან გამოხატულებად და ერთეულებიდან ათასზე მეტ ნიმუშამდე აღწევს, უკვე საქმე გვაქვს პოეტური ენერჯიის შემოქმედებითი წიაღისეული „წყაროებიდან“ მჩქეფარე შადრევანის ამოფრქვევასთან. მის ღინებას ვერ შეაჩერებს კლასიკური ვერსიფიკაციის ვერავითარი დრომოჭმული არტახები, იგი თვითონ გაარღვევს გზას საკუთარი მწვერვალები-საკენ, თვით შექმნის საფუძველს შესაყტვისი ვერსიფიკაციული ნორმების მოსარგებად“.

ჩემი კითარა დაობლდება

სამარადისოდ,

ქარებს გაჰყვება, –

დღენი ჩემი, როგორც ტიარა,

წუთისოფელი როს ამიკრავს

ნაბადს და გუდას

და გადამკარგავს...

მაშინ, ძმებო!

სხვაგან კი არა,

ხსოვნის სანთლებით –

ჩემს თბილისში მეძებთ მუდამ.

საჭირო კია, მაგრამ, აბა, მიბრძანეთ, რა ვერსიფიკაციული საზომით შევძლებთ ჩვენ ამ ლექსის მიერ შემოტანილ სიახლეთა წვდომას? აქ ერთადღა თავმოყრილი როგორც ვერსიფიკაციული, ასევე სახეობრივი, ინტუიტიური, ემოციური და სხვა მხარეები.

ნეოთიმიზმი (ჟ. არიტენი) პოეზიის რაობის საკითხს უბრალოდ წყვეტს: პოეზიაში მხატვრული ნიჭი ვლინდება, რაც ღვთაებრივი საიდუმლოებააო, იგი ქვეცნობიერი რამ არისო, საკუთარი „მე“-ს ბნელი წვდომააო, მას ობიექტი არა აქვსო.

მოდი და ედავე ასეთ ადამიანებს! ათასი მაგალითით დაგიმტკიცებენ თავის სიმართლეს, მაგრამ მასში ვერ დაგაჯერებენ.

ასევე ვერ დაგიჯერებ მე, ჩემო საყვარელო მკითხველო, ვერაფერში, თუ უფრო ღრმად, ფართოდ, მასშტაბურად, ყოველმხრივ არ მოვიკვლიე ვაჟა ეგრისელის პოეზიის თავისებურებათა არსი და მიზეზები.

ესაა ჩემი განზრახვა.

ამ განზრახვამდე თვით ვაჟა ეგრისელის პოეზიის გაცნობამ მიმიყვანა და ის გახდა წიგნის დაწერის სტიმულიცა და მოტივიც.

რამდენად შევძელი განაზრახვის სისრულეში მოყვანა, ეს თვითონ განსაჯეთ, ერთმანეთს უთხა-

რით, მე კი ნუ გამიმხელთ, რამეთუ კაცისათვის წყენაცა და სიხარულიც ერთანირად მანება.

თავი მეორე

იაროს უნდა მწვანე შუაში

ვკითხულობ ვაჟა ეგრისელის ლექსებს.

... დაისი დაილია. მიდამოს შავ-მონაცრისფრო სიჩუმე დაეუფლა. უხმაურო საჰაერო ეტლში ვზივარ (ზღაპრულ ნოსზე) და მილიონიანი ქალაქის სახლების სახურავებთან დაეფრინავ – ვუსმინო და ვუყურადლო მწუხრის შექჩრდილებს. ფართო მაგისტრალზე მოდიან მანქანები, ათასფერადი მდინარესავით მოედინებიან. შექნიშანთან ზღვასავით შედღებიან და შედგებიან.

აი, გამოსრიალდა ერთი ლამაზი მანქანა, სახურავზე ნათურა რომ უპარპალებს. არღვევს ზღვას და შექნიშანთან წამით ყოვნდება. ბუბუნებს: „იარონ! იარონ! იარონ!“

შექნიშანი მყისვე იღება და მიმავალს ღიმილს მიაცოლებს: ქალაქში ხმაური არ შეიძლება, მაგრამ შენ ხომ მუხრანი ხარ, მაჭავარიანი! გასწი, იბუხუნე!

აგერ, მეორე მანქანა გამოსრიალდა, გასჭრა მანქანების ზღვა და შექნიშანსაც არ შეეპუა: „ჩემთვის სიტყვაა და მხოლოდ სიტყვა თოფიც, მიზანიც, ნანადირევიც!“

განიხვანა შუქნიშანი წამსვე და მიმაგალს მიჰლი-
მილა: მაგ სიტყვით აზრისა და სიბრძნის სიკაშკაშე
მიგაქვს, შოთა ხარ შენ, ნიშნიანიძე! გასწი, იკაშკა-
შე!

კვლავ მიარღვევს მორევს შუქმლოცობიძე ლა-
მაზი მანქანა და შუქნიშანთან ისმის: „ოდესღაც დი-
დი ყოფილა საქართველო!“

შუქნიშანი იღება და იღიმება: „თუ ოდესმე იყო
დიდი, „ოდესღაც ალბათ ისევ დიდი იქნება საქარ-
თველო!“ გიცანი, მურმანი ხარ შენ, ლებანიძე! გას-
წი, იარე!

ისევ არღვევს მორევს შუქმლოცობიძე ლამაზი
მანქანა და შუქნიშანთან ამბობს პაროლს: „აჰა, მეც
მოველ, და ნაბიჯით ერთით მასწრებენ კოჭლი თე-
მური, ბუღა თურქი...“

მყისვე უჩვენებს შეუქნიშანი მწვანე ფერს: იარე,
ვაჟა ეგრისელო! იარე, წამოეწიე და დალახვრე მტე-
რი საქართველოსი!“

თითქოს სპეცდანიშნულებისანი არიან ეს პოე-
ტები და მათი შეკავება არავითარ შუქნიშანს არ შე-
უძლია. დროზე უნდა მივიდნენ ისინი იქ, სადაც
ელიან.

და როგორ ელის მაგანთა და მაგანთა ტრამტა-
რარამპოეზიით თავგაბრუებული ქართველი მკითხვე-
ლი ნამდვილ ლექსს, ო, როგორ ელის! ზოგიერი
მათგანის (პოეტია თუ არა, ღმერთმა უწყის) პორ-
ტრეტებს უფრო იმახსოვრებენ კარგ ლექსს მონატ-

რებული ქართველი მკითხველები, გაზეთებიდან და ტელეეკრანებიდან ყოველდღე რომ იჭყიტებიან, ლექსს კი – ვერა.

ვაჟა ვგრისელის ლექსები ღამაზ ყდებში არიან თავშეფარებულნი, გაზეთებიდან და ტელეეკრანებიდან მათი ავტორი იშვიათად თუ რომელიმეს წამოაფრენს.

მაგრამ, ალბათ, ეს დროებითი მოვლენაა. მე ასე მჯერა, რომ ისინი წიგნების ყდებს ამოარღვევენ და ღაღად ინავარდებენ.

აბა, როგორ უნდა გასძლოს წიგნში შეყუჟულმა ამ ლექსმა:

... და ეპარება...

ეპარება მაღალ სამყაროს
ჩვენი სიცოცხლის შორი ციმციმი,
მაგრამ ჟამს უნდა

დაბლა დახაროს –

ყოველდღიურ ფიქრთა სიმძიმით.

აქ პოეტმა თითქოს ერთ მუჭაში დატია ტომას ჰარდის „ტეს დ'ებრელვილი“ და დემოსთენესური სისადავით წარმოაჩინა ცხოვრებისეული სიბრძნე, რომელსაც ყველა კარგად ვხედებით, თავიდან ვერ ვიშორებთ ისევე, როგორც მსოფლიო მიზიდულობას, მაგრამ პირველწყაროს ვერ ვუძებნით თვინიერ მინორული ამოკვნესისა – ოი, ღმერთო!

მართლაცდა, როგორ ვეპარებით და ვეპარებით მაღალ სამყაროს (ღმერთს) „ჩვენი სიცოცხლის შო-

რი ციმციმით“, სულ ზევით და ზევით, ზოგჯერ ვერმისაწვდომ სიმაღლეებზე მყოფ საიდუმლოებებს შევიცნობთ ხოლმე და გვინდა მამახეციურივით ყოვლისმხილველნი და ყოვლისშემძლენი ვიყოთ. მაგრამ ადამიანი ღმერთად ვერასოდეს ვერ იქცევა და უამი ძირს გვეწევა „ყოველდღიურ ფიქრთა სიმძიმით“.

თურმე ფიქრებსაც ჩვენსას დედამიწი მიზიდულობის ძალა ექაჩება ძირს, რომ მაგრად ჩავგახუტოს შემქმნელსა და შემნახველს ჩვენსას. ამიტომაც, რომ ჩვენს ღტოლვას ღმერთის საუფლოსაკენ ახლომა არ უწერია.

ზემთ სიტყვა მინორული ვახსენე. არ ვიცი, ლინგვისტები (კაზმული სიტყვის ოსტატებიც) დამიდასტურებენ თუ არა, მაგრამ, რომ არსებობენ მაჟორული და მინორული ლექსები, უეჭველია და არ შეიძლება ისინი ერთმანეთისაგან არ განვასხვაოთ. ორივე რომ თანაბარი უფლებებით არსებობენ, ეს უდავოა. უფლებები თანაბარი აქვთ, მაგრამ ძალით ხან ერთით ჩავრავს მეორეს, ხანაც მეორე – პირველს. უფრო ხშირად ერთი უღლის ქვეშ შეწყვილებული თანაბარი ძალის ხარებივით მხარდახარ მიბიჯებენ და მიაქვთ დიდი საზიდარი. თუ გალაკტიონის მაჟორული „დროშები ჩქარა!“ და აკაკის მინორული „თავო ჩემო“ ერთმანეთს ხან აღმართში უსწრებენ, ხან დაღმართში (მხედველობაში მაქვს ეროვნული აღმაველობისა და დეპრესიის ურთიერთმონაცვლეობა), ილიას „მოვიკლათ წარსულ დრო-

ებზე დარდი“ და ტერენტი გრანელის „წმინდაო ღმერთო, რად გამაჩინე“, მე მგონია, ერთმანეთის გასწრებას გულში ფიქრადაც არ გაივლებენ.

ასევე მინდა ერთმანეთის გვერდიგვერდ დავაყენო ბუნების სურათების წარმოჩენი ლექსები, შაირის რომელი ფორმითაც უნდა იყოს ის შესრულებული, მაჟორული თუ მინორულით.

გრიგოლ ორბელიანი

გაზაფხულისა ველითა ტყე შემოსილი
სიმ-
წვანით
მთებისა კალთებს შეამკობს სიტკბო სურნელთა
მოფენით,
წყალნი მთით დაქანებულნი აღმასებრ
უფსკრულს ცვივი-
ან,
თერგი ჰრბის, თერგი ღრიალებს, კლდენი ბანს
ეუბნებიან.

ვაჟა-ფშაველა:

ცაზე ჰყვავიან ღრუბელნი,
მზის სხივებს ჰსვაენ დილითა.
მთებს აუხსნიათ პირბადე
შვილებით, შვილიშვილითა,

გულგრილად იცქირებიან
გაუმაძღარნი ძილითა.

ვაჟა ვერისელი:

ხელდაკრეფილი დგანან ხეები,
უხმოდ,
უსიტყვოდ
უცხადებენ
სამძიმარს ერთურთს,
აჟრულებს ტყესაც, –
ჩამქრალ კერასთან ზის გლეხი და
ვეება ნაჯახს
რიყის თეთრ ქვაზე
ღესავს და ღესავს.

ადვილია გასარჩევია, რომ მოტანილ ლექსებში გრიგოლ ორბელიანი და ვაჟა-ფშაველა მაჟორული ხმით გველაპარაკებიან, ვაჟა ვერისელი – მინორულთ, პოეტურ სახეებს კი ერთნაირი სიმძაფრით წარმოაჩენენ.

მინორულს რომ ვაბობ, ხედველობაში მაქვს სევდიან ტონალობაში ჩამოყალიბება სათქმელისა, სიმღერისა, ფერწერულად წარმოსახვისა.

ვაჟა ვერისელის პოეზია მკითხველს იქნებ მოჭარბებულად მინორული მოეჩვენოს და ამაშია მისი მძაფრი ზემოქმედების ერთ-ერთი საიდუმლოც მსოფლიო პოეტური და მუსიკალური ხელოვნების, ფოლ-

კლორის შედევრთა უმრავლესობა ხომ ადამიანური ტკივილების, სულის წუხილის წარმოსახვა! ამ მხრივ ვაჟა ვერისელის პოეზია პოეტური ხელოვნებისა და ფოლკლორის მაგისტრალურ ხაზზე დგას. ამ ხაზს არ ასცდენია ტერენტი გრანელის პოეზიაც, რომელსაც იგი თითქოსდა ენათესავენ. მაგრამ ჩემის აზრით, ეს ძალიან შორეული ნათესაობა უნდა იყოს, თუ საერთოდ არის ნათესაობა. თითქოს თვითნათ საური გენი შეიცვალა. მართლაცდა, თუ ტერენტი გრანელი სევდის ბრჭყალებშია მთლიანად მოქცეული და მისტიციზმს ვერსაით გაექცევა, ვაჟა ვერისელისათვის ერთიც უცხოა და მეორეც, ის ერთზედაც მაღლა დგას და მეორეზედაც. ის, რაც ვაჟა ვერისელის პოეზიაში სევდანარეგია, ასეთივე დოზით შეგვიძლია აღმოვაჩინოთ ულტრარეგოლუციონერის გასტონ მონმუსოს, სიცილის მეფის არისტოფანეს და მაჟორული მუსიკის ჯადოქრის პაბლო სარასატეს შემოქმედებაშიც.

რაც არ უნდა სევდიან ტონებში იყოს შესრულებული ვაჟა ვერისელის ლექსი, მასში მაინც გამოსჭვივის საკმაო ნათლის შუქი.

პირს შეიმშრალებს ცისარტყელა ქათქათა
ღრუბლის

სველ პირსახოცზე დ ყურს უგდებს
ტალღების წუხილს.

რექვიემივით წარსულიდან მოისმის
„ბატა“.

მოწყენილ ციდან სიზმარივით ჩამოდის
მწუხრი,
ზღვა მოლბერტია,
უხილავი,
ქარიშხალს ხატავს.

აქ ყველაფერი: ტალღების წუხილიც, რეკვიემით წარსულიდან მომსკლარი „ბატაც“ და მოწყენილ ციდან სიზმარივით ჩამოსული მწუხრიც, რაც მომავალი ქარიშხალის წინამორბედიც, ნაჩვენებია ცისარტყელისა და ქათქათა ღრუბლის ფონზე და მკითხველში დეპრესიას კი არა, რაღაც თბილ გრძნობებს აღძრავს.

ასეთსავე თბილ გრძნობებს აღძრავს ვაჟა ეგრი-სელის მიერ დახატული სოფლის თითქოსდა მწუხარე სურათი:

სიღურჯესა და სიანკარეს წუხს ხობისწყალი
და მთების დარდებს

ზღვისკენ მიათრევს...

მწუხრი შორს ჩანდა,

მაგრამ მაინც

უცვებ შებინდდა.

და აი, ახლა, ციციანათელას დაჭრილ

ფრთებიდან

წვეთვს და წვეთავს ღურჯი სინათლე.

ნამდვილი პოეტური ოსტატობაა საჭირო, რომ ასეთ, თითქოსდა ნაღველიან თხრობაში მკითხველი დიდ სიტკბოსა და სითბოს აზირო, მკითხველი

გრძნობს, რომ სიღურჯე და სიანკარე კი არ აწუხებს, არამედ ახარებს ხობისწყალს, რომელსაც ზღვისაკენ მთების დარდები კი არა, მთებური სისპეტაკე მიაქვს, რამაც მას სიღურჯე და სიანკარე მისცა.

მკითხველი სასიამოდ აღიქვამს ლექსის ფინალსაც.

ეს მაგალითები იმიტომ მოვიტანე, რომ სათქმელის მინორულ ტონებში სასიამოვნოდ შესაგრძნობი სინატლის შეტანა ვაჟა ეგრისელის პოეზიის ერთ-ერთი მახასიათებელია. ვაჟა ეგრისელი სოფლის მწუხარე სურათებსაც ნათელ სხივებში აღიქვამს და მკითხველს სულს უცისკროვნებს, ხოლო, რაც შეეხება იგივე სამყაროს მომდიმარე სურათებს, ის მის პოეზიაში არაფრით არ იბინდება და სრული სიდიდით წარმოჩინდება.

ასეა წარმოჩენილი ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში სამშობლოს სამსხვერპლოზე დაცემული მამულიშვილების სახეები, საქართველოს ისტორიული ადგილები, სადაც ყველანი მოვალე ვართ შევდგეთ და ღოცვა ადვავლინოთ. პოეტი ღოცვას ადვალენს ყოველი ციხე-სიმაგრის ხილვისას, ყველა ღირსეული მამულიშვილის გახსენებისას და აგიყოლიებს, შენც მასთან ერთად ილოცო. წმინდაა ეს ღოცვა, მიმნდობი და ნუგეშისმცემელია იგი. ამიტომ, საკმარისია, ვაჟა ეგრისელის წიგნი გადასწალო, ორი-სამი ლექს-

სი წაიკითხო, რომ ვეღარ მოსცილდე მას, სანამ ბოლომდე არ ჩაათავებ.

ვაჟა ეგრისელმა ლექსად თხრობის თავისებური საზომი, თავისებური ფორმა შემოიტანა ქართულ პოეზიაში. სხვათა ენებზე არის ლექსწყობის განსაკუთრებული ფორმები (ტანკა, რობაი და სხვა), რომელთაც ვაჟა ეგრისელის ლექსები არ მიემსგავსება, იგი გენეტიკურად ქართული ლექსია, მაგრამ შინაგანად განსხვავებულია, ამიტომ იქნება ამ განსხვავებულობის გამოსახატავი რამ ტერმინი მოგვენახა ქართულ სიტყვის კონაში?

ამ საკითხზე მოგივწევს უფრო დაწვრილებით შეჩერება, ახლა კი ზოგადი მოსაზრებებით დაგკმაყოფილდეთ.

ჩემის აზრით, ლექსის ეს თავისებური ფორმაც (აზრის შეკუმშულად გადმოცემა, მხატვრული სახის მოულოდნელი მკაფიო წარმოჩინება) აიძულებს მკითხველს ერთი ლექსიდან მეორეზე იყოს, თითქოს ძვირფას ქვებსა ჰკრეფდეს და ერთმანეთზე კრიალოსანივით აცვამდეს.

სხვა რამეც გამოარჩევს ვაჟა ეგრისელის პოეზიას. ესაა გალაკტიონისებური სიტყვათა უჩვეულო შეწყვილება. „სანდომიანი ცა“, „თვალთა კვდომა“, „ლოცვა განუკურნელი“ მყისვე მიგახვედრებს, რომ აქ გალაკტიონია. ასევე გამოიძნობა ვაჟა ეგრისელი, როცა კითხულობ: „უშქარი სიხარული“, „ადიდებუ-

ლი ყივილი“, „შიშველი ელვა“, „სიღურჯეს იღიმის“, „ტოტი ფიქრის“.

ძნელია ილიას, აკაკის, ვაჟა-ფშაველას, გალაკტიონის შემდეგ სამშობლოს სიყვარულზე გამორჩეული სიტყვა თქვა. ახერხებენ მაინც ამას პოეტები და ვაჟა ეგრისელიც ახერხებს:

ჩემს ყვეარ ბიჭებს, –
ზურაბ და დანი, –
მე ახლა მხოლოდ თავისუფრლად
სიარულს განვევთ
ვით გაუხედნავ
თავლსაცერა
პატარა ბუღებს,
მაგრამ სულ მალე, დიდსა და მძიმეს
მე საქართველოს სიყვარულის
დაგადგამთ უღელს,
აბა, თქვენ იცით, თუ როგორ გასწევთ!

მე მგონია, ქართველმა ყრმამ უმჯობესია ვაჟა ეგრისელის ეს პატარა ლექსი წაიკითხოს, ვიდრე სამშობლოს სიყვარულზე დიდაქტიკოსთა მიერ დაწერილი რამოდენიმე ტრაქტატი.

თავი მესამე

დრო, სივრცე, პოეზია

სამი რამ შექმნა, ღმერთმა უსასრულო, დაუსაბამო და ყოვლისმომცველი: დრო, სივრცე და პოეზია. ვერცერთ მათგანს სივრცე-განს ვერ მოუნახავ, დასაწყისსა და დასასრულს ვერ მიუჩენ, ვერავითარი საწყაულით ვერ გაზომავ.

პოეზიაში მე ვგულისხმობ ადამიანურ ზემთაგონებას, რაც ხელოვნებაში სახიერდება და არა მარტო ლექსებს.

მე არ ვიცი, საიდან მოდის ზემთაგონება, მაგრამ ვფიქრობ, ადამიანში იგი ჯერ ლექსად ჩაისახება და შემდეგ გარდაისახება ხან მუსიკად, ხან ფერ-წერად, ხან ქორეოგრაფიულ ნაწარმოებად, ხან დეკლამაციად და ა. შ.

პოეზია მაინც, უპირველეს ყოვლისა, ლექსია.

კი, დროს აქვს წამები, წუთები, საათები, დღეები და ასე შემდეგ – განზომილებანი. შეიძლება მათი დაფიქსირებაც. მაგრამ სად? – უსასრულობასი, რომელსაც ჩვენ სასრულ, ჩვენს მიერ შერქმეულ პირობითს სამანებს ვუდებთ.

დიახ, სივრცეს აქვს ფრჩხილი, გოჯი, მტკვაელი, წყრთა და ასე შემდეგ – სივრცე-განის მანიშნებელი. შეიძლება მათი ადგილზე მონიშვნაც, მაგრამ სად? – უსასუროლობაში, რომელიც ჩვენ პირობითად ჩვენი თვალსაზრისით შემოვზღუდეთ.

ასევე პოეზიასაც აქვს რაღაც საზომი – უძველესი, ძველი, ახალი, სტრიქონი, ტაეპი, შაირი, პოემა და სხვა. შეიძლება მათი ალაგ-ალაგ თავმოყრა კრებულებში, ანთოლოგიებში. მაგრამ ეს იგივეა, ზღვა რომ თევშებში მოაქციო, ზღვა მაინც ზღვაა და მას ვერ ამოღევ.

ადამიანმა მაინც ადამიანური მოუნახა მსაზღვრელი დროსაც, სივრცესაც და პოეზიასაც:

დრო – სეოფსოსი,
მაკედონელისა,
ნაპოლეონისა,
სტალინისა და ა. შ.

სივრცე – გალაქტიკა,
დედამიწა,
საქართველო,
ხორვა,
ჩემი ეზო და ა. შ.

პოეზია – ხალხური მთქმელებისა,
პიმნოგაფებისა,
რუსთაველისა,
გალაკტიონისა და ა. შ.

და აი, ამ უკიდევანო პოეზიაში პიროვნულ-ინდივიდუალური მსაზღვრელი ჭარბობს. პოეზიის უკიდევანო სივრცეში ვარსკვლავებივით ჩანან ისინი, ვინც მას თავისი განსაკუთრებული ხმა შემატა.

ამჟამად ჩვენ გვაინტერესებს ვაჟა ეგრისელის პოეზია, როგორც ქართული პოეზიის ერთ-ერთი შე-

ნაკადი. როგორია ეს შენაკადი, რამდენად წყალუხვია იგი, ვითარ გამოირჩევა იგი თავისი თავსითავადობით?

უპირველეს ყოვლისა, უნდა ვთქვათ, რომ ვაჟა ეგრისელმა შექმნა თავისი პოეზია, რომელიც იმდენად ჰგავს სხვათა პოეზიას, რამდენადაც იგი საერთოდ პოეზიაა, მაგრამ ყველასაგან განსხვავებულია, როგორც მუხა, მსგავსი ხეთა სხვათა, მაგრამ ყველაფრით (ფოთლით, ნაყოფით, მერქნით და ა. შ.) გამორჩეული ყველა სხვათაგან.

კოტე მელაშვილი

მწერალი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი, აკადემიკოსი

*ნაწევები წიგნიდან – პოეზიის
სამყაროში სამოვ ზაუროდ*

გაგრძელება შემდეგ ტომში

წელამდე თოვლში დგანან ქედები,
ზვავთა სიშმაგით და
სივერავით
ბარს მწვანე გული გაუწყაღდა და
გაუსივდა,
ზამთარს ჩაუცვამს თეთრი
პერანგი,
ჩამოდის დაბლა,
მთების მაღალ იარუსიდან.

1989

მესიანელები

მოელოდნენ მესიას...

მერე „მესიანებმა“

რწმენა გააიაფეს!

და კელაპტრებს უნთებდნენ –

ლოცვითა და ჩურჩულთ,

რჯულიანთ თუ ურჯულოთ,

მაჰმადს,

ქრისტეს,

იაჰვეს.

1964

ხილვა: იოანე ლაზი

შავი ზღვისპირ,

მწუხრის ბაღში,

მესმა შაშვის ძველ კოლხური

მოტივი.

და როს ჩაეუარე ფაზისს,

წარსულს წავეპოტინე...

და უეცრად ხმა მომესმა,

დიდი იოანე ლაზის¹,

სოკრატეს და

ისოკრატეს,

პლატონის² და პლოტინეს!

1963

¹ იოანე ლაზი – ფაზისის აკადემიის რექტორი (IV ს.)

² პლატონი – აკადემოსის ჭაღაში თავისივე დაარსებული ფილოსოფიური სკოლის, შემდეგ აკადემიის მოძღვარი (ძვ. წ. აღ. V ს.)

ტყუში

წვიმს კი არა,
მზე პირს იბანს,
ქარი სადღაც ერეკება
მოქათქათე ღრუბლის ფარას –
ბუჩქის ძირას –
ფეხმოღრეცილ ციციქნა იას,
თავზე სოკოს
დიდი ქოლგა დაუფარავს.

1953

აუნაკი

თოვლის თეთრ სარეცელზე
მწოლიარე,
მდინარეს მშობიარობს
მთა ორსული.
ზღვა კი ქარიშხლის არს ბუნაგი.
შენი „კოლხური ფსალმუნები“ –
კულტურაა „აუნაკის*“,
მეცამეტე ცის თალიდან
ჩამოსული.

1979

* აუნაკი – ციდან დაშეებულს ნიშნავს, „სწორედ, ქალაქ ერედუში 5500 წლის წინათ დაეშვა პირველი სამეფო ხელისუფლება“. ამერიკელი უფოლოგი.

სოკრატე

„ათენელებმა სიკვდილისთვის
გაიმეტეს სოკრატე“.

პლატონი

ბრძენი გენიოსის გზა

(მერე მორიალე...)

აქ აღმოჩნდა წამივით მოკლე,
რადგან ის ათენელებმა,

„ციკუტა“ დააღვეინეს
და... მოკლეს!!!

1962

თეატრონი

ზეცა თეატრონია,
ახლა შენ რომ შენატრი:
ეს ფერადი ღრუბლები,
თითქოს ნაგრევებია –
რომაული ანტიკური
თეატრის.

1968

ეკვატორი

დავიწყებიდან ამომავალი,
შენ დღეცა ხარ და
ღამე მზიანი,
ათას ქართაგან ნაბრძოლ-ნატორი...
და ზღვა კი არა,
ხარ ოკეანე,
დასალიერი და
ეკვატორი*

1979

* ეკვატორი (ლათ. გათანასწორებული) – წარმოსახვითი ხაზი, როელიც უკლის დედამიწას და ყოფს მას ჩრდილოეთ და სამხრეთ ნახევარსფეროებად.

ხილვა: საოცრება

„კოლხეთი ოქრომრავალი ქვეყანა“.

აპოლონიის როდოსელი

ოქროს ფრინველი,
ციდან ოცნების,
კოლხურ მიწაზე კვლავ
ეშვებოდა,
სადაც ოქროსი იდგნენ ბორცვები
და მე პირველი,
ვიყავ მხილველი,
ამ საოცრების.

1953

* * *

თუმცა მცოდნე ვარ
სამართლის,
მაინც ვამბობ ფიცით,
მტკიცით,
ვით სოკრატე –
ქვეყნად „არაფერი ვიცი“.

2020

ხილვა: კასიტები

ტიგროსის თუ ეფრატის
ტალღებიდან ხმა ისმის:
„სქანი გოლიუაფირო!“¹
და... ყოფნის და არყოფნის,
მუდამ მოიეფენი,
ვჭვრეტ: კასიტთა² მეფენი,
მორჭმულნი
და სვიანი,
ვით მართავენ ბაბილონს.

1968

¹ „სქანი გოლიუაფირო“ (მეგრ.) – შენ შემოგველე.

² კასიტები – კოლხთა (ქართველთა) – მონათესავე ტომები. (მე. წ. აღ. XVIII ს.)

თბილისი

ყოფნა ძნელია და
არყოფნა იოლია,
ორივე ძეგნაა ახლის...
თბილისი – პლატონის
„მუსეიონია“, –
მგოსანთა მუზეუმის სახლი.

1962

კრისტონი და კრისტობულე

ცით ესმოდათ მოყაშეაშე

ხმა ორბების,

ხალხს უთბობდნენ მიტომ გულებს,

„ფეხშიშველი ბრძენიკაცის“

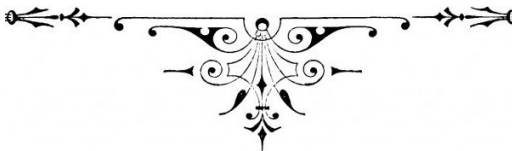
მეგობრები:

კრისტონი და

კრისტობულე.

1960

* იგულისხმება – სოკრატე

ეპილოგი

ცისკენ ლოცვად მიმავალი,
წარსულ დღეებს
ასდით კვამლი!
და შენ ცეცხლი გიკიდიან...
იწვის სული...
რჩება ნავლი,
და ისიც კი დავიწყების
ქარბორბალას სადღაც მიაქვს...
და შენ მაინც, დანტეს
ჯოჯოხეთის გავლით,
ამ ცხოვრების ტოვებ წყვილადს.

2020

ო, იტალია

ძე მგლის ყმული ურუანტელად
წარსულს რომ უელის,
ტანში აურჟოლებს –
მითში მძინარ რომს და რომულის.

აქ ხმები მესმის იბერების
და ეტრუსკების,
რომლებიც სხედან სსოვნის ფსკერზე
დიდი ხანია
და დავიწყების შიშით საწყლებს
გული უსკდებათ
ო, იტალია!

შენი სიმშვიდე და სილამაზე
ღმერთებს ცაში აუტანია...
ო, იტალია!

1983

სული

სამშობლოს ცაში,
ლოცვად რომ აღის,
სულია ჩემი,
და არა კვამლი.
შოთას, ვაჟას და
გალაკტიონის,
მარად უკვდავი სულების –
გაგლით.

2020

სამი იოანე

ვერ ჩაუქრეს სიბრძნის კერა,
ვერ დაუმხეს –
მზის სავანე,
იმათ ფიქრებს მიტრა* -მოსილთ! –
სამი დიდი იოანეს:
ჭიმჭიმელის
პეტრიწის და
იტალოსის.

1968

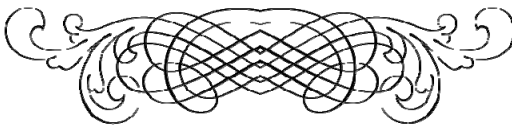
* მიტრა (ბერძ.) – უმაღლეს სასულიერო პირთა თავსრქმელი.

სენტიმენტი

სოფლის შუკეებში ფესვიშველმა
უნდა ირბინო,
რომ სიყმაწვილემ
(ჯანის მანეს)
მტკერი აღინოს.
ახალი მთვარე ცერზე დაისვას,
როგორც მიმინო,
და მთვარის შუქზე
რომ ინადიროს.

1967

ქართველო!

ცხოვრება რაშია უბელო!

ნუ ბაძავთ ვამპირებს

და ყაჩაღებს.

ქართველებო! –

ჩვენს წარსულს

სული შეუბეროთ,

რომ წინაპართა –

კოცონი გაჩაღდეს!

1966

რიბი-რაბო

მოოქროვილი და მოვერცხლილი,
მთვარეა,
ვით თამარის ქოში,
ცას ღვთაებრივი ფერები ერთვის...
გაუხელიათ თვალები
შროშნებს,
ახალ მოსული –
თოვლივით თეთრებს.

1991

პლატონი

„შუა ზღვაში გაიყვანე პლატონი,
მოკალი ან მონად გაყიდე“.
დიონისე

ბრძენ კაცს ათენელებმა
ხელი ცუდად მოკიდეს!
მეფეც გადაეკიდა!!!
კლავდნენ ანდა რომ ყიდნენ,
ნეტავ მასზე ძვირფასი,
რაღა უნდა ეყიდათ!

1991

ჩრდილო პოლუსზე

ახლა ვარ პოლარეთს...
და ვითა ნობილე,
ჩამავალ მზის სხივებს
მივტირი...
სამშობლო ჩემო!
შენს კედლებს –
ქვიტკირის,
შორსა ვარ, მაგრამ
ვარ მიყრდნობილი.

1983

100 – ტომეული

რაც მომცა უფალმა,
ისევ ის მიწაა,
და ისევ ის წყალი!
ეს „100 – ტომეულიც“
ჩემია!
სხვათა არ ურევია
მისხალი.

2019

**სიღნაღი,
დარჩელი**

ჩემი ციცქნა საქართველოს,
სოფლები და
ქალაქები,
ერთმანეთში ამერივნენ:
იქ – სიღნაღი,
აქ – დარჩელი!
და გავყურებ ამერ-იმერს,
სასწაულად –
გადარჩენილს.

1966

ვარსკვლავები –

წინაპართა სულები

ფერად ღრუბლებით შემოქსოვილი,
თავს კვლავ იწონებს
მთვარის ტიარა*.
ღამეა ჩუმი და უწყინარი.
და...

ცად ვარსკვლავები
კი არა,

წინაპართა სულებია –

რომ ბრწყინავენ...

1964

* ტიარა (ბერძ.) – მეფეთა და ქურუმთა თავსაბურავი.

ბლეთჩერები

ოცნებების მაღალ მთიდან,
სიცოცხლის და
სიყვარულის
ეშვებიან გლეტჩერები,*
და მე, შენ იქ მეგულები...
რა ვქნა!
ჩემო,
მეჩემები!

1972

* გლეტჩერი (ბერძ.) – ყინულის მასა.

პითია

ასე ყოფილა თურმე ბედი
დიდი პოეტის,
ის ჩუმად იწვის,
როგორც პატრუქი.
ის ლეგენდაა,
და ის მითია...
და ვით იტყოდა ბრძენი პითია:
– მისი გარჯა კი უფასოა
და უბადრუკი.

2017

ჩემი კოლხეთი

დღეები და გზები,

ნეტავ სად მიდიან

და რად გვეშინია ჩვენ

უკან მოხედვის!

ეს ცისარტყელა –

ფერადი ხიდია,

რომლის იქით ჩანს –

ხეთი და მიდია

და ჩემი კოლხეთი.

1959

ცად აღის ლოცვა

ყველა რწმენაში მირონი წვეთავს,
რომელს,
მლოცველი მირონში
აგლებს.

და ყველა ჯურის ადამის ძეთა,
ცად აღის –
ლოცვა –
ქრისტეს ჯურის გავლით.

1969

ზღვაზე

ერთმანეთში ირევა
ღრიანცველი ზვირთების,
მცირისა და
დიდრონის...

უსმენ ზღვის სიმფონიას...
და შენ თავი გგონია.
აღბათ...
პოსეიდონი*.

1966

* პოსეიდონი (ბერძ.) – ზღვის ღმერთი.

სამშობლო ჩემო

ჩემი ღოცვა და

ჩემი ფსალმუნი,

ჩემად მიიწევს სამშობლოს

ცისკენ,

სადაც, რომ ოცი საუკუნეა,

სამშობლო ჩემო!

რაც იქ ეგულებით –

მაცხოვარი იესო ქრისტე.

1992

ბრილის სამარხები

რა კარგი,

რა სამოა,

მიწას გულიდან ამოაქვს –
ადამის მოღვმის –

დაუწერელი

ისტორია.

1995

მეტეორები

შენ მიწაზე ეგულებით,
ვით პოეტი
და ტოვებენ უსამანო
ცათა მორევს.
თავს იკლავენ...
შენი ნახვის კლავთ
სურვილი,
ცას მოწყვეტილ მეტეორებს.

1978

უკვდავების წყალი

დღეთა დევებთან ბევრი იომე...
და გამარჯვებულს,
რომ არ გეცნო თავი
ჩაგრულად,
გალაკტიონმა გადაგასხა წყალი
რიონის,
დიდმა ვაჟამ კი –
არაგვის და...
ჩარგლულას

1993

შენ ხარ ძველი კოლხეთი

პონტო აკვანს გირწევდა
და ღამეებს გითევდა,
აქამდის მით მოხვედი!
შენ ხარ ძველი კოლხეთი,
გადმოსული მითეობით
დღეის –
ახალ კოლხეთში.

1982

იუდას ნაამბორევი

ცა ვეღარ ირჩენს მნათთა იარებს,
ისევ დალატის ბრუნავს
მორევი...
შეხედეთ ჯვარზე გაკრულ იესოს,
ვით ხელისგულზე მას
ნალურსმანი,
ისე ატყვია ღვთაებრივ მკერდზე
იუდას შავი ნაამბორევი.

1971

* * *

ასი ათასწლეულია,
სიყვარულის დის
მდინარე,
დღეები ვერ აჩერებენ,
აყობებენ მერე მზერას,
სიძულვილით გაჯერებულს.

2000

მწვერვალები

უფლის ნახვად იწვევენ,
დედამიწის სულივით,
და ვითარცა ოცნებებს
კლავდათ...
და კლავთ მწვერვალებს –
ზე-ცად ასვლის
სურვილი.

1997

ხილვა: არსენ იყალთოელი

მანგანის¹ დღე გათენდა და,
მზე გაბრწყინდა
ელადის.
და... ვჭკრეტ არსენ იყალთოელს,
სიბრძნის ორი ტაძრის²
მოძღვარს –
იყალთოს და
გელათის.

1966

¹ მანგანის (კონსტანტინოლი) აკადემია (XII ს.)

² ორი ტაძარი – იგულისხმება გელათისა და იყოლთოს აკადემიები, რომელთა პირველი რექტორი იყო მანგანის აკადემია დამთავრებული არსენ იყალთოელი (XII ს.)

მიყვარხარ და...

აღსაგლიდან –

დასავლეთით,

ფერად-ფერადი ღრუბლების –
ისევ მიაქვს მზეს ტივები...

რა ვქნა,

ჩემო! –

მიყვარხარ და...

სულ მემღერებ-

მეტორები...

1979

ფიქრები

ერთხელ კი არა,
ამბობ მესედ:
შენი მფრინავი –
შაფრა პეგასით,
პარნასის გაულით,
მთაწმინდაზე შენც გიწევს
გაულა,
ისე, როგორც ვაუას
და გალას.

1993

ძახილი

ცაზე მზე კიდია

ცეცხლივით ელვარე,
ისე, ვით დამოკლეს
მახვილი.

ჩვენ მაინც ცხოვრებას

მივათრევთ კირთებით.
და... ბიბლიიდან

მოგვესმის ძახილი:

– ნუ განიკითხავთ და
არ განიკითხებით!

1983

ცარიელი ჭურჭელი

„ბრძენია სოფოკლე, ევრიპიდე
უფრო ბრძენია, მაგრამ კაცთა –
შორის სოკრატე ყველას აღმატება სიბრძნით“.
პითია

ბრძენთა-ბრძენი სოკრატე,
მრავალ ბრძენთან მივიდა,
უსმელი და
უჭმელი,
მაგრამ სახლში მას დახვდა
ცარიელი ჭურჭელი.

1966

აჟა

ღმერთს ერთსა ვთხოვ,
განა უღევს:
ნულარ შეცვლის –
წვიმით ტაროსს,
სიძულვილით სავსე გულებს,
სიყვარული შეაპაროს!
და მოყვარულ ძმებს ერთურთი,
სიკვდილამდე შეაყვაროს.

1991

მაისი

ათასწლეულების მერე,
გაუკეთებს დრო არჩევანს –
დაბადებულს ქრისტეს კვართით.
და... მაისი, ვით დელოსზე
აპოლონის დაბადების
დღეს...
ასევე შენი ქართი*
იზეიმებს შენს გაჩენას.

2020

* ქართი (მეგრ.) – თბილისი – საქართველო.

პოსეიდონსა და ტიროს

თოლიები დაჰკვივიან –

ზღვაში დაღუპულთა სულებს.

ცა მზადაა,

რომ იტიროს.

და წყევლიან გულქვა

ცოლ-ქმარს –

პოსეიდონსა

და ტიროს.

1954

ხარება

აღარ მიბაძე პილატეს,
არც ბარაბას და
არც ქრისტეს
ძელის მკენეტავ ბრბოს და ურიებს!!!
ცამ გირჩია, ვით მგოსანს,
რომ სიყვარულის
მღელვარ ზღვას,
შენც წვეთი რომ შეურიე.

1991

სოკრატე და ისოკრატე

ათასწლეულების მერე,
კვლავ აპურებს
მთელ ქვეყანას,
და სიცოცხლეს ისევ მატებს,
ორ ღმერთკაცის დათესილი
სიბრძნის ყანა:
სოკრატეს და
ისოკრატეს.

1979

ეპიტაფიკული

ავსულს უთხარ არული,
ელვას რომ დაეწიო...
ეპიტერიკული კი –
ე. ი. ფარული,
სულში უნდა
ეძიო!

2017

კოლხები, მუსხები

ერთი იყვნენ ყოველთვის

კოლხები და მუსხები! –

დასტურ ისმის „კირბიდან“¹

კოლხურ ბატკნის პეტელი.

– დიდ კოლხეთის კოლხობას

ოქროს ფრთები ესხმება, –

წარსულიდან ხმა ისმის

ჰეკატე მილეტელის².

1979

¹ „კირბი“ – კირიბი (მეგრ.) ბატკანი, რომლის ტყავს საწურ მასალად იყენებდნენ ჩვენი წინაპრები. (წიგნი).

² ჰეკატე მილეტელი – ბერძენი მემბტიანე (ძვ.წ.ად. VI ს.)

სული, გონება, ფრთები

ცაში კი არა,

ამ ცისქვეშეთში,

ყოვლისმხილველი თვალები

ხედავენ:

დღები – აღესილია დანებად!

სული – პეგასია,

გონება – მხედარი,

ფრთები კი – სურვილი

და ნება!

2020

ისევ კოლხეთი

ზღვისკარად მდგარი კოლხეთის,
მიწის პირიდან თქვეს აჰგვა!!!
მაინც ნათელი –
ადგას ღვთის.
თუმცა დღეს იგი –
ქვევრსა ჰგავს,
დამარხულს,
სარქველ გადახდილს.

1964

ლილე,
ვოისა,
ვარადა

შორეულ წარსულიდან რომ ისმის:

„ლილე¹“,

„ვოისა²“ და „ვარადა³“,

ილევა...

და განა უღევია!

და შორით რომ ჩანან –

მიუაველ კლდეებზე,

ქართული ციხე – ტაძრები კი არადა,

ჩვენი წინაპრების ამაღლებული –

სულეებია...

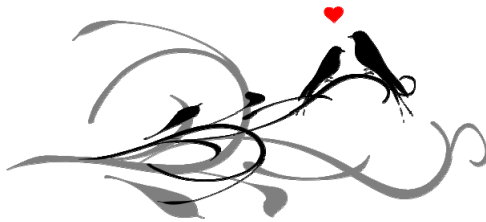
1966

^{1,2,3} – ღმერთები ქართულ პანთეონში

„აი ია“, „აია“ – კოლხეთი

დედა-ენამ „აი ია“-თ,
სამუდამოდ განგვიკურნა
უუძველესი კოლხეთი,
მგრობის შურით –
სნეული,
და „აია“ – ქვეყანა –
ოთხი ათასწლეულით.

1973

სოკრატე, პლატონი

– ჩვენთან არის ქსენოფონტე,
ანტისთენე,
ესქინე და ფედონი
და არავართ მარტონი
და არც უიშედონი
ამბობდაო – სოკრატე
და წერადაო პლატონი.

1969

ხილვა: ლეონტი მროველი (XI ს.)

„სომხეთის ხელისუფალთ ექვემდებარებოდა
საქართველო“.

მოვსეს ხორენაცი
„სომხეთის ისტორია“

ძაღლი პატრონს აღარ ცნობს...

და ვჭკერეც ლეონტ მროველის,
უსირცხვილოდ რომელიც,
„ქართველის ცხოვრებასა“ და
საქართველოს დიდებას,
მასთან მის ისტორიას –
სომხეთით ეზიდება!!!

1963

სვეტიცხოველი

სარკმლიდან შუქი რომ შემოდის,
მეფე გიორგის არის ტიარა*.
ეს მორჩილია,
ის კი მნათუა!
და აქ სანთლები კი არა,
არსაკიდის სული
ანთია.

1960

* ტიარა (ბერძ.) – მეფეთა და ქურუმთა მოსასახამი

ამირანი და სეფედავლე

მიეტირით კლარჯეთს და

ტაოსაც...

ჩაყლაპვას გვიპირებს

დევი და ავსული.

მოვიდა „კორონა“ და

მუსრს გვაველებს!!!

თვალსა და ხელშუა გვიქრება

წარსულიც!!!

ლეგენდიდან – საშველად მოგუხმობთ

ამირანს,

მითოსიდან – სეფედავლეს!

2020

* * *

(ვარიანტი)

მამა-მშობელმან არ მიმატოვოს,
ვითარცა წინათ
კვლავ მიფარავდეს.
მისი სიშორით კვლავ ვიღუწები.
თვალმიპყრობილი ცისკენ
მარადის
ეს „მე ვარ ვაზი,
თქვენ კი ღერწები!

1967

* * *

მიღმა შვიდი-რვა ათასწლეულის,
სივრცეს ადამის გმინვა
მოესმის:

– არაეინ რჩება აქ სააკაოს.
გადარჩენილ წარდენას
და ქაოსს,
კაეკასიონი –
კიდობანი არის ნოესი.

1964

ბაბილონის გოდოლს აგებ,
ჯერ ვერაინ გირევს ენას,
თუმც დღეები ღებუ ბინდად.
შენი ციდან მოქუსს რწმენა,
ვით ჩანჩქერი –
თებეს მთიდან.

1984

ბა, ბაცი და ზადენი

თუ საიდან მოვიდნენ,

ქართულ თქმულებებში და
ლეგენდებში,

მითებში,

კვალს ვერ მივაგენი:

ითრუჯანის¹, არმაზის²,

გას³,

გაცის⁴ და ზადენის⁵.

1969

1, 2, 3, 4, 5 – ქართველთა წარმართი ღმერთები.

კაკალოპიაში

არც ნინო ჩანს,

არც გიორგი,

და ღაღისის ნაპირებზე –

წარსულ დღეთა შავი ქარი,

ისევ ჩუმად დახარხარებს...

მე, ქედებს შუა ტავრისა და

ანტი-ტავრის,

ვჭკერებ ქართველთა ნასახლარებს.

1980

სულიწმინდის მონაბერი,
როს დაჰქროლა ციემა ქარმა,
და ტალღების –
ატყდა ტაში...

შენც,
ისე, ვით მაცხოვარმა,
გაიარე მღელვარ ზღვაში.

1993

ქართული სიტყვის დიდების,
აღარსად ჩანს ღალატი,
თუმც ჯარია უთვლელი.

(ხარ უღვთოთა მგმობელი!)

„კოლხურ ფსალმუნებშია“

- დაწვებული რუსთველით,
ხონელით და თმოგველით –
ყველა...

დამთავრებული –
ვაჟათი და გალათი.

1974

გარდა შენ და ფაზისის

როგორც ქვეყნად არავინ,
შენ იცოდი ფასი მზის
და ვარსკვლავებს ხედებოდი,
ისე, როგორც შენიანს...
და ამიტომ კოლხეთის ხსოვნა –
ამ ცისქვეშეთში,
გარდა შენ და ფაზისის
სხვას აღარ შერჩენია.

1987

(ძმის – აეთანდილის ხსოვნას)

როცა გავა „ორმოცი“,

გარდაცვლილთა სულების
ისმის ჩუმი ხორხოცი...

სადღაც მოუსაველეთში,

სადაც არის ცის ორმო,
უფრო სწორად ორმო-ცის.

1993

აიექტივით შენ ხარ მზის შვილი
და მოვარისაგან ხარ მონათლული
და ვარსკვლავები –
შენი და-ძმები,
რომ სადმე ერთიც არ დაგეკარგოს,
სულ სათითაოდ
შენ გყავს დათვლილი.

1989

ვარსკვლავები – იდიოგრამები

ცას მოუშვია ღრუბელი –

ქათქათა,

უფლის წვერივით.

შორს მთვარე ჩანს ეფუთივით.

ვარსკვლავები –

იდიოგრამებია,

არსთაგამრიგის ხელნაწერით და

იდუმალებით შეფუთვნილი.

2005

მიქელსა და გაბრიელს

„სამოელ ეშმაკი (ქვიდან ამოხტება),
ღმერთს ყანყრატოში წვდება
და დახრჩობას უპირებს“.
სვანური თქმულება

ვთხოვ, ჩემს ანგელოზებს:

მიქელსა და

გაბრიელს –

მტერს და რისხვას წარმართთა

შემახვედროს სამოელს –

(ღმერთის შეურაცხყოფელს).

სული რომ ამოვართვა.

2000

სარგონ მეფე

– მივეც ცეცხლს და გენიას –

მუსკის¹,

მესხის²,

ტაბალის³,

სახლ-კარი და საბძელი,

რადგან ვეღარ მივიღე

მათგან საქმე სარგონი.

და მეც, როგორც თივლათმა⁴,

თაგები სულ წავსხიპე:

თავმოკლეებს⁵,

თავგრძელებს⁶,

სადღაც, მიუვალ კლდეზე,

აწერს მეფე სარგონი⁷.

1978

1,2,3 – ქართველური ტომები

4 – თივლათ – პილასარ I (ძვ. წ. 1,100) ასურეთის მეფე

5 – თავმოკლეები – დოლიხოკეველები (არაქართველები)

7 – სარგონი – ასურეთის მეფე (ძვ. წ. 722-705)

თუკი ვსდიეთ თქმულებებს,
მითებსა და
ლეგენდებს:
ღმერთთა შორის პირველი
არის წმინდა გიორგი,
ვისაც ყველგან ელიან...
მერე კი „შემოქმედი“
და მესამე ელია.

1984

მეხის დახნულ ცის მინდორზე,
ღამე მთიებს
ისევ თესავს...
ჩანან რწმენის მწვერვალები.
სიტყვას სიბრძნის
ქვაზე ლესავ,
რომ ხმალივით ეღვარებდეს...

1972

ქაღდებსა და იბერებს

„ყველა ქართველი ტომების სამშობლო,
როგორც ვიცით, ქაღდეა იყო“.

ივანე ჯავახიშვილი

იყო დრო,

როდესაც სამყარო

ხელთ ეპყრათ ქაღდებს და იბერებს,

ებურათ მთოვარის ტიარა,

ეჭ, მერე, ვინ იცის, სად დაივანეს!

თუ გზაზე უწიათ სიბერემ!

და ვითარც ბრძანებს ივანე,

მას შემდეგ: „ბევრმა კოკა წყალმა

ჩაიარა“ ...

1980

ზადენი და არმაზი

წარსულ დღეთა ბილიკით

მცხეთას როცა ჩავეუვლი,

მთიდან შემომანათებს:

ზადენი და არმაზი –

წარმართების ნაქსოვი,

ქართლის პრეისტორიის

გახუნებულ ნარმაზე.

1979

ახალნაყარი სკებივით –
გზები ისევ ირევიან...
და ყველა გზა,
რომში არა,
ღმერთთან მიდის...
ახლა წვიმს და...
შენ უფალთან გადადიხარ –
ცისარტყელას ფერად ხიდით.

1971

უკვდავების მდომელმა,
„კოლხური ფსალმუნებით“
სამყაროს გარს უარე,
ისე, როგორც ჰომელმა,
მასპერომ და
გუარმა,
მძინარ „ვანის წარწერებს“.

1974

ვარსკვლავების სიშორე
გათოვს,
ვითა გათოვდა...
მაინც ცისკენ იურვი, –
საიდანაც მნათობთა, –
ისმენ უვერტიურას.

1977

ჰიპათია

პროფ. ლუარა სორდიას

ქრისტესა და რწმენისათვის

ღამეები –

ვინც ათია.

გნოსტიკოსთა მსხვერპლი გახდა,

პროტაგორას –

მიმდევარი,

უფლის მონა ჰიპათია*.

1995

*415 წელს ფილოსოფოსი ქალი ჰიპათია ურწმუნო გნოსტიკოსებმა ნაწილ-ნაწილად დაგლიჯეს

მთებით ხელ-ფეხ შეკრული,
მხრებს ვერ შლიდა არაგვი,
მტკვრის ამბორის მსურველი.
მცხეთის სანახებში კი
მწუხრს გალობდა ბუღბუღი,
მაგრამ ხმადაკეპილი,
იყო უსუღ-უგუღო,
არმაზ ღმერთის კერპივით.

1969

მეორმოცეს ისარს უწვდენ...

ვით ცხვრის ფარა მიატოვე –

საუკუნე ოცეული.

რადგან ღირის "ხელმწიფობა"

"მაღლიდან გაქვს

მოცემული".

2012

მიტრა

გარდა კოლხების,
თუ იყო ქვეყნად,
ათასწლეულთა იქით და
იქით –
ხალხი – რომელიც...
სტრაბონმა მითხრას,
თუნდ ოდენ ფიქრით,
თაყვანს რომ სცემდა ღვთაება
მიტრას*.

1964

*მიტრა – მზის, მთვარის, ვარსკვლავების –
ერთიანი კოლხური ღვთაება.

ქართული სული

რა წარღვნა და მიწისძვრა?!

ეს სულია ქართული,

დედამიწას რომ არევეს...

(თავზე რომ არ დაგვემხოს –

ზეცას უღვას სვეტებად!)

ზესკნელში და

ქვესკნელში,

რომ ვერაფრით ეტევა.

1993

ვერ იტანდა იესო,
წარმართ ფარისეველთა
ლოცვას,
"ბირგულ დილატერს".
ვითა მეფე ჰეროდეს
და პონტოელ პილატეს.

1989

სემირაღის და მედეას ბაღები

დედა-ქალდე წყალობდათ,
ედგათ მზე და ამინდი,
მიტომ ათასწლეულთა –
ოქროს ჭიშკარს აღებენ:
მარადის მოყვავილე –
ბაღი სემირამიდის,
და უდროოდ დამკვნიარი –
კოლხ მედეას ბაღები.

1968

ერელუ და ბადთიბირა

(ვარიანტი)

ცით მოვლენილთა ნაგები

ყველა დაბა და

ქალაქი –

დავიწყებამ გადიბირა:

სიფარი¹ და

შურუფაქი²,

და ლარაქი³,

ერელუ⁴ და ბადთიბირა⁵.

1969

1,2,3,4,5 – წარღვნამდელი მსოფლიოს პირველი, შუმერების
(კოლხების) ქალაქები (VII-VI ათასწლეული)

ცხოვრება აყალოთია ნაგები,
ჩვენ კი გვგონია
ქვიტვირის.

რა სიცოცხლე?!
სულ ერთი ხელისგაწვდენაზეა –
სიკვდილი.

2013

ვარსკვლავები როდესაც
ფრთოსან ანგელოზებად
ცაში ლოცვით იკურთხნენ,
მაშინ დედამიწაზე
მზეს და მთვარეს უგებდნენ
ტაძრებსა და
ზიკურთებს.

1972

შემიწყალე, იესუ ჩემო

ვით ნაკვერჩხალი,

მიინავლა წელი ერგასი,

რაც ეს სამყარო ჩემს თვალებში

ჩუმად ირწევა

და ეკარგება ყოველივეს ფერი და

გემო!

მალე მოველი შენთან მიწვევას

და...

"შემიწყალე, იესუ ჩემო!"

1991

ხილვა: ალბანეთი, V საუკუნე

ვითა ბერდუჯი და მტკვარი,
დრო დინებას არ ანელებს
და ბარდავის¹ სანახებში:
დიდ ქვეყანას ვხედავ –
კოლხურს²
და კოლხ-მეგრელ-"ალბანელებს".

1976

1 – ბარდავი – ალბანეთის დედაქალაქი (V ს)
2 – ალბანეთი – კოლხური ქვეყანა ყოფილა (V ს),
რომელსაც თავისი დამწერლობა ჰქონია

გათენება

ცაში ყიყინა ისმის მაცალის,
ყრია ვარსკვლავთა
ჯაჭვ-მუხარადი,
ისე, ვითარცა ველზე მარაბდის.
და... მაინც ღამე –
დღეს მიაცილებს,
სადღაც აღსავლით,
კუბოს კარამდე.

2002

ლესბოსელებს და ცისფერებს

ბლავიან და...

თავი მოაქვთ

ხარ-ირმებად,

შველებად...

და ბევრი მას იფერებს!!!

ნეტა,

რალა ეშველებათ!

ლესბოსელებს!!!

ცისფერებს!!!

2009

წამით მზერას არ აშორებს,
დღისით მზე და
ღამით მთვარე
და უფალიც ცით უყურებს:
ცრუებს და ქვეგამხედვარებს,
სულით ბრმებს
და გულით ყრუებს.

2011

სიბილა

არ ღირს წუთისოფელი
ამდენ ტანჯვა-
სირბილად!
დელფოს დიდ სამისნოდან –
შეგვასხენებს
სიბილა*

2001

სიბილა (ბერძ.) – წინასწარმეტყველი ქალი

ათასწლეულებთან ბრძოლით,
სიკვიდილ-სიცოცხლესთან
დავით,
"კოლხურ ფსალმუნების" ჯარით,
ხელთ გიპყრია,
ვითა დავითს, –
"შურდული და ოქროს ქნარი".

1972

არა ასურელები,

იყვნენ ქალდეველები,

რომ ეწვივნენ დიდ მცხეთას,

და მცხეთოსის სანახებს.

ქრისტეს რწმენა ასხურეს...

ქრისტეს ამბრი სდიოდათ,

ცამეტივე "ასურელო".

1968

კელტებსა და ბერბერებს

კავკასიის სანახები,

ვერ იტყვდნენ –

იბერ-ბასკებს,

კელტებსა და ბერბერებს.

ვახმე!

როგორ გაფანტულან...

ველარა ჭკრეტს ხალხი ერთად,

ლამაზებს და...

ბერ-ბერებს.

1979

არ ჩანს მოსე

"და როგორც მოსემ აღმართა გველი
უდაბნოში, ასე უნდა აღიმართოს
ძე კაცისა".

(იოანე 3,11)

იქ – აფსუა

და აქ – ოსი,

კვლავ ესობა მტრობის ხმალი

ვადამდე.

არ ჩანს მოსე,

და არცა "სპილენძის გველი",

რომ განკურნოს

ქართველთა სიავადე!!!

1991

ჰურიებმა ურიდან

ორი ათასწლეულის ისტორია

(ბიბლიაც),

ქალდეელებს მოპარეს,

ჰურიებმა,

ურიდან!

მაცხოვარიც ჯვარს აცვეს!!!

მიტომ ღმერთმა დასაჯა

და თავზარი დაეცათ!

ახლა მას აბრალებენ

ორაკულებს და

მენცართ.

1969

რადგანაც მოვედი,

მე ვიცი სიკვდილის

რომ მადევს ბორკილი

და გეჰენის კოცონიც ბურბურებს...

– სული დამიბრუნეო! –

ვიღაცა მომკივის...

მე ვიცი,

ვინც არის...

და აღარ ვუბრუნებ.

2014

* * *

ელვა მიწას თვალს ჩაუკრავს
და შორიდან მთვარე მოჰგავს
ზესკნელს გაკრულ აფიშას.
ცას – მნათი არ დააკლდება,
გულს დარდი და
ზღვას ქვიშა.

1989

მზე კოლხეთში აღმოსდა

მილიარდი წლის წინათ,
მზე კოლხეთში აღმოსდა –
მოსვლად კაცობრიობის.
იგი იყო სამყაროს რწმენაცა და
იმედიც.
დედა გახლდათ კიბულე¹ –
კოლხეთის და ქიმეთის.²

1977

1 რეა კიბულე – კაცობრიობის პირველი დედა.

2 ქიმეთი – ვგვიპტის უძველესი სახელწოდება.

* * *

დარდით გადახურული –
ხალხთან დადგი კარავი.
„კოლხური ფსალმუნები“ –
ათასწლეულს ჩაუვლის –
როგორც მზის და სიცოცხლის
დიდი დღესასწაული.

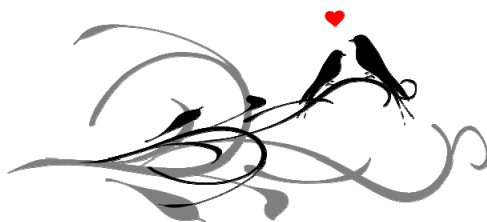
2001

* * *

ქარიშხლით მთვრალი და გაღეშილი
ზღვა,
დედამიწას მიეუღებია.
მთები – მოჭრილი თავებია
ბაყბაყ დევების,
მდინარეები – ზღვის კუდებია.

1962

ჰუნები

ცა და მიწა ერთიან –
გადათელეს ჰუნებმა,
მაგრამ მაინც მინდვრები
მკერდზე ვარდებს იბნევენ.
და სიცოცხლეს სიკვდილით
ვერ უცვალეს ბუნება.
ვერ უქციეს სამყაროს
მზის სინათლე –
სიბნელედ.

1991

ყულეშთან

მომელანდება რამზეს მეორე*
და სპა ურიცხვი ზღვისებრი
თავხელი.

აქ, გარდასულთა ქრიან ქარები.
როცა მღელვარე პონტოს გავხედავ,
ფიქრი კოლხეთის წარსულისკენ
გამეპარება.

1963

* რამზეს მეორე – ვევიპტის ფარაონი (ძვ.წ. აღ. XIV ს.)

* * *

(გარიანტი)

სამშობლო მზეა ამომავალი
და მის გულისთქმას
კვლავ უსმინე,
როგორც უსმენდი.
კაცის ცხოვრება გაუვალი ტყვა –
უსურის.
შენ, ვარსკვლავების ოქროს
ღურსმნებით
საქართველოს ცას
ხარ მიღურსმული.

1966

ჯგუბე

ჩემს გატანჯულ ლამაზ მამულს,
ვით წირსფალმა,
მოწყალების
თვალით გადმოხედოს ეგებ.
და განგმიროს გველეშაპი –
კოლხ ღმერთკაცმა წმინდა ჯგუბემ.*

1969

* ჯგუბე (მეგრ.) – წმინდა გიორგი.

* * *

მზე, როცა მიმწუხრს მიეფარება,
წითლად შეღებავს ზეცის
კამარას,
ჩამოხუნძლული მნათთა მტევნები,
და როს ჩაუელი ღია სამარეს,
შიში ძაღლივით აგედევნება
და შენს სიცოცხლეს გაატრამალებს.

2004

* * *

არ დაუდვია თავი ბალიშზე
ღამეს და როგორც ჭლექიანი
სულ ახველებდა,
(არავინ ჩანდა მთვარის მნახველი)
სისხამ დილით კი ცამ
ფერმიხდილმა,
მზე, ვითარც სისხლი ამოახველა.

1957

* * *

პონტოს ზვირთთა გრაგნილებზე –
მოციმციმე ვარსკვლავებით
დაწერილი,
კოლხეთია ჩემი მზე და ევანგელი,*
რომელიც სხვა დანარჩენთა
სასწორს ხრიდა.
თუმც ცნობადის მწვანე ხიდან,
ისევ უხმობს ევას გველი.

1970

* ევანგელი (ბერძ.) – სახარება.

* * *

შეეჯიბრები ამირანს და...
სხვა კოლხ ტიტანებს,
თუ ვარსკვლავები
ძირს ჩამორეკე
და დედამიწა მაღლა –
ცაში თუ აიტანე.

2006

* * *

უამი, როგორც ცხერის ფარას,
სინათლის და მზის იქით,
ისევ ისე მიგვედნის,
რადგან წელი ათასი,
ისეა მის თვალებში,
როგორც დღე –
გუშინდელი.

2001

ოჰო, ოჰო!

ჟამს ცისკრისას ცა ქართული –
დაიხურავს მთვარის ბოხოსს,
ჩამოხედავს მიწას რიხით.

და ქვეყანა მშვენიერი –
ღიხს აქეთ და
იქეთ ღიხის,

შენზე იტყვის: ოჰო!
ოჰო!

2008

* * *

მიწა ლუსკუშია და,
ბნელი არის მისი ცა,
აღარ უცემს მზის გული.
სხვისთვის ავის მოსურნე,
შობს შურსა და
 სიძულვილს,
ბოროტებით ორსული.

1985

100 000

ასი ათასი წელია უკვე,

ჩემს კოლხეთში –

ხმა რომ მოისმის

დაფის და ბუკის,

ჩანგის და ქნარის.

(ხანდისხან შხამიანი ისრები იწივლებენ.)

ასი ათასი წელია უკვე,

თავს რომ იკლავენ ებანები

და წინწილები.

1986

* * *

ცის ბინადართა მწყემსო კეთილო,
ადამის ძეთა სირეგვენისთვის
შენ ხარ ჯვარცმული
და ნუ შეგაკრობს ჩემეული
თვალთა სისველე.
ლოცვით დაღლილი და დაქანცული,
უფალო,
მე შენს
ჩრდილქვეშ ვისვენებ.

1993

ფილისტიმს და რახაბის

უკვდავებას დახარბდა
და ხმა აღარ ჩაესმის
ევფრატის და ნილოსის:
ფილისტიმს¹ და რახაბის,²
ბაბილონს³ და
ტვიროსის.⁴

1968

1234 პრეისტორიული ქალაქები.

* * *

ვარსკვლავებიანი ცა –
გახურავს, ვით ტიარა,
და „კოლხური ფსალმუნი“
მიტომაა ასტომობს.
და გეძახის ზესკნელი,
მარტო პოეტს კი არა,
ასტროლოგს და ასტრონომს.

1990

* * *

ერთად რომ იყო მთაცა და ბარიც,
შამქორს,
მარაბდას
დიდგორს და გარნისს,
მტერთა სიმრავლემ მიტომ ვერ გაჭრა,
ვერც ბასიანთან და ვერცა უბისს...
და მომხდურისგან ნატყორცნი
შუბის
გაგლეჯილ –
ჯაჭვის პერანგის მარჭვალს,
დაატარებდა, ვით თილისმას,
ქართველი უბით.

1964

უმოღობა სოფელში

ეზოს დაჰბრუნავს აჩრდილი ქორის,
რადგან ჩრდილები წიწილებივით,
მიმოუფანტავს ოქროსფრად ნიავს,
შავ კომშის ხეს კი
ჰკიდია ორი,
ზანგის ძუძუებივით ყვითელი ბია.

1958

* * *

სიცოცხლის ყანას,
სიმინდივით უნდა გამარგვლა,
რადგან ედება წლები,
ჩუმად, ვით სარეველა,
უვიწროვდება მიმწუხრისას მზეს –
ფართო მხრები,
ვჭკვრებ დღე და ღამის ჭიდილს
და ვხვდები,
არყოფნა,
ყოფნას, რატომ ერევა!

2001

* * *

შავ და ცივ ქვაზე დაფუძები რიყის
და ვასაკების უაზრო ყიყინს
მოვუსმენ, როგორც ბახსა და რაველს,
ჩემი სიცოცხლის დღეცა და ღამეც –
ოღონდ შენ მყავდე,
ოღონდ შენ იყო.

1999

* * *

გაზრდილს კოლხური მზით
და ლეგენდით,
ვერას დაგაკლებს დღეთა
მარულა,
რადგან პოეზია – მეტი არი,
შენ ივლი ფიქრად და
სიყვარულად,
არა მოგწყინდება –
სივრცეებს შორის
ხეტიალი.

2004

დამწვარი კუნძული

ქარი ზღვისკენ მილაღავდა –
გაუხედნავ ზვირთთა კვიცებს,
ფაზისი კი დამწვარ კუნძულს –
ხან აჩენდა,
ხან მაღავდა,
ვითარც ამორძალი ძუძუს.

1962

* * *

უფალმა სახედ თვისად,
დიდხანს მიერწა და
მხატა,
ყოფნა უღმერთოდ არ მსურს
და ვითარც ეფრემ ასურს,
ჩემი ქართული ენა –
მიჩანს ტაძრად და ხატად.

1960

* * *

გადის წლები...
საქართველო,
ელის,
ელის...
მაგრამ დიდი დავითით,
არავინ ჩანს მსხნელი,
სიბინძურემ,
სისასტიკეს შეაწმინდა ხელი.

1992

პირამიდები

სფინქსივით კვლავ სდუმს
უამი ვერავი,
ამქვეყნიური სახელ-დიდების
დაცამლეწავი და დამნაცრავი,
თუმცა ღვანან და
პირამიდები –
საუკუნეებს მშვიდად მარცვლავენ.

1965

ელვა და მენი

წმინდა გიორგიმ, სიმეუდროვეში
რაში უნდა
შემოაგელვოს,
და ცას ზედიზედ მოწედა ვარსკვლავი,
ვარსკვლავი არა!

შეეწინდა და...
ცრემლები უცებ წასკდა ანგელოსს.

1959

* * *

მტკვარს საიდანღაც მოაქვს ამაყად,
ხმები საზანდრის,
ცეცხლი მედოლის,
თითქოს ქაჯეთით გამოხსნილი
მოჰყავთ ნესტანი,
და რუსთაველზე,
მგოსნის ფეხქვეშ
რკინა-ბეტონის,
მადლა იწევა და იწონებს თავს –
პიდესტაელი.

1969

* * *

ღღე,
როს იპარაედა ღამეს,
მხემ წაასწრო და...
ცას –
სიწითლემ გადაუარა
სახეზე.

1962

* * *

პონტოს ნაპირთან დამდგარ აფშილებს
ჟამთა გრიგალი და მტრის რისხვა
ველარ აშინებთ,
რადგან გვერდით ჰყავთ მოდგმა
მარგალის,
ვარსკვლავთ შუბებით, მთვარის ფარებით
და... ლეგენდები თავს აფარებენ
კოლხეთს, –
ზღვისკარად მბრწყინავ მარგალიტს.

1959

* * *

შორს,
ღრუბლების კამეჩები
ცის მინდორზე ღამეს ძოვენ...
იმზირება მთვარე მორცხვად
და ვითარცა მეეზოვე,
ვარსკვლავთა მტვერს ჰგვის და
ცოცხავს.

1959

უცხო ხმა

როგორც მითებში და ლეგენდებში,
მე გავცხადლები,
ვითარცა ზევსი –
ოქროს წვიმად,
ხარად და გედად,
და მიუწევები ლეტოს ან ლელას,
რომ მოუუვლინო ტიტანი და
გმირი სამყაროს.

1981

* * *

ქარის ხელებით ნაქარგი,
უხდება ქაფის არშია
ნაპირს და
მქროლავ გლისერებს.
ზღვას არც სწყურია,
არც შია
და მაინც ვეღარ ისვენებს.

1961

* * *

ქართველს არასოდეს არ ჰქონია
თავზე საყრელად,
მაგრამ, ო, ახლა,
სიყვარული უფრო გაძვირდა,
რომლის გაცემას სხვებისთვისაც
არ ვიზარებდით.

დღეს,
ძმათა ნაგებ რწმენის ტაძრიდან –
შიშს და სიძულვილს რეკენ
ზარები.

1993

* * *

მამა-პაპათა ნასახლარს,
ფიქრით ათასჯერ შევუვლი
და თვალი დარდით მევსება:
სახლი – ქცეულა ნამქრებად...
ეზო – გაშლილი რვეული,
მესრები –
წათლილი ფანქრები.

1959

* * *

სანატრელს,
მაგრამ აუსრულებელს,
ზღვა მოჰგავს სურვილს,
სადაც ლივლივებს ვარსკვლავების –
ოქროს ტინები.
ტალღა კი არა,
ზღვად დამხრჩვალ ვიღაცის
სული,
ნაპირს,
ო. როგორ ეპოტინება.

1966

* * *

მარადიულ სიხუმეში,
როცა იგი,
მეც ჩამფლავს და,,,
ჩემს დობილებს –
ვხედავ იებს:
მივიწყებულ ჩემს საფლავთან,
მოწიწებით თავდასრილებს.

2001

* * *

უსაზღვრო და უსამანო –
შენ ღმერთმა ცა-გიგალობა,
მზე იცინის...

შენც იცინე.

მე კი შორით, ვით წყალობას,
ცისკრის ვარსკვლავს
შეკციცინებ.

1997

* * *

ოცდაცამეტი წელიწადი
მიიქაროდა
ცისკენ-
იქ მამა ელოდა ქრისტეს.
მაგრამ მიწაზე არავინ იცის,
რად მიიქარის მდინარე
ზღვისკენ.

1986

* * *

ახლო წარსულში აკივლდა ვიღაც,

ვიღაც კი არა,

დედაჩემი.

– სიკვდილმა უცებ მოსტაცა შვილი.

1983

* * *

უფლის ხელი ურევია...
მაპატიეთ,
როგორც პოეტს,
ეს გამარჯვება „გიპონით“,
მაგრამ ქვეყნად რაც მე ვპოვე,
თქვენ ვერასოდეს
იპოვნით.

2006

არგოსიან

არგოსი¹ ზოგჯერ მთელ ელადას
ეწოდებოდა”.
ჰომეროსი

სიცოცხლის და სიხარულის
ჩაუქრობელ მზით შემოსილს
კოლხეთის ცამ მარგოს მინდა
მე ეგრისელს –
ძეს ეგროსის,
მომავალს შორს-არგოსიდან.

1970

¹ არგოსი – აიგტის შვილიშვილი ფრიქსესა და ქალკიოპეს (აიგტის ქალიშვილი) – ვაჟი.

* * *

არყოფნის ნისლით გადახურული,
დღისით არა ჩანს
მთვარის კარავი.
მზის ამოსვლა კი მუდამ მიკვირდა.
და მე ვისმენდი,
და სხვა არავინ,
სიმწვანის ბლავილს ციცქნა
კვირტიდან.

1984

* * *

ცათა მიღმა წყედიაღში,
ვიცი,
შენ ციმციმებლი:
(ღამე კვლავ ამარტისე)
ოცნების ფერს,
ფერს იმედის,
ფიქრისა და ნატვრისფერს.

1962

* * *

ფაზისის პირას ტალღა ჩურჩულით,
არგონავტებზე ამბავს
მიყვება,

უკვე შეათედ!

ნაპირზე ხტიან მთვარის ციყვები,
ჩრდილის მელია,
კუდს ძლივ მიათრევს.

1972

* * *

გამკრთალ ელვის სატვერით,
უამთა უღრანს მიჰკაფავ,
წუთისოფლის დამნისლავს.
დამით იცვამ მზის კაბას
და დღისით კი
მთვარისას.

1979

ფრთები ქართული

ოლიმპოს მთიდან გადმოფრენილი,
ჩუმად გეწვევა ფრთების
ფათქუნით,
ზევსის არწივი და ცაღ გიტაცებს.
და დაგაქროლებს ფრთები
ქართული,
ამ ცოდვით სავსე დედამიწაზე.

1999

* * *

(ვარიანტი)

ვარსკვლავთა ოქროს ნისკარტით,
კენკავენ ღღეთა
ციცრები,
რაც ცის მინდორზე დათესეს.
ძე-იგი გელაციცება-
ნათელმხილველს და
ნათელმსმენს.

2001

* * *

სიცოცხლე და სიყვარული
შენ დღეებმა გიწილადეს,
ვითარცა პოეტ-ხეიბარს.
და მზე ისე, ვით პილატე,
შენს ყოფნაზე
ხელს იბანს.

1972

* * *

უფალი თუ გამიწერება
და ჩემს მზერას მონისლავს,
უნდა ვსდიო მზესავით,
ვითარც არეოპაგელმა:
ხილვებს არამიწიერს,
სიბრძნეს სოლომონისას.

2003

* * *

მარადიულ ცას დაეძებ,
მზე გვირგვინად –
თავს რომ ადგას,
დილაა თუ საღამოა.
და ... ფეხს სადაც
შენ დაადგამ,
ყველგან იეზი ამოვა.

2005

* * *

ვით წინასწარმეტყველი –
ზიხარ კოშკში ლოდინის,
და დრო მოხანს მეწყერად.
და წამიწამ მოელი,
სიბრძნე, როდის გეწვევა.

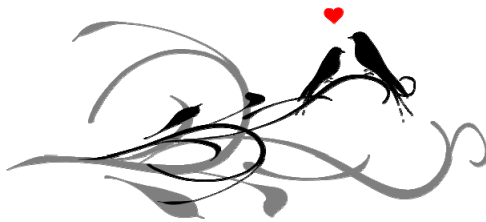
1960

ბააკა ხერხეულიძე

ასი კი არა, ხუთასი,
წლის მერე ტაშისკარიდან –
მტკვარს მოაქვს ხმა სააკაძის:
„დაგვრათ მტერს...
ისევ დააკათ!“
გმირი ცხრა ძმა ხერხეულიძის,
ერთ-ერთი ძმაც ბააკა!

1966

* * *

საწუთროს არ ხარ მძლეველი,
მიტომ შურით დაგესლილთ.
მაინც,
ვითა საარი:
სერაფიმთა,
ქურუბიმთა,
ანგელოზთა ხმა გესმის.

1969

* * *

ჯერ არ ისმის ხმა კადმოსის¹,
ლიმნოსის² გზას მიუყვება –
ვარსკვლავებით მოთესილს²
პრონაპიდე,³
თიმოიტე,⁴
თამარისი,⁵
ორფეესი.⁶

1963

¹ კადმოსი – ფინიკიურ ანბანზე დაყრდნობით ელინელე-
ბის და მწერლობის შემქმნელი, (ლიმნოსის მკვლელი)

² ლიმნოსი – პელაზგური დამწერლობის შემქმნელი
^{3,4,5,6} – ჰომეროსის (ხვ.წ.ად. VIII ს.) წინარე პოეტები.

* * *

ქაფისგან შობილს,
გაზრდილს ზღვისკარად,
არყოფნის ქარი
თავს გეველება
და გილამუნებს...
შენ რომ მოკვდები,
მერე შენსავით,
ეჰ,
ვინღა შეთხზავს
„კოლხურ ფსალმუნებს!“

2007

* * *

მოულოდნელად ცაზე ელვამ
გადაირბინა
და თეთრ ღრუბლებს ეცვალათ მხარი.
ცრემლი ჩაედგათ ყომრალ
თვალეებში.
მთვარე კი მოჰგავს ქაღალდის ნავს,
რომელსაც ქარი,
მიაქროლებს ცის ოკეანეში.

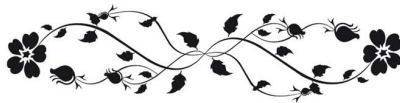
1978

ის დღე

ქალწულ მარიამს
ვით ყრმა იესო,
ისე,
მზე დილას ჰყავს შეფუთვნილი,
თუმც ღამეები აღარ იღევა,
და სადღაც,
ის დღე – შენი,
კუთვნილი,
კვლავ გელოდება სულის მიღევით.

2004

გრადაციები

ნათლის ფრთების შრიალით –
მოვლენ ღამეები და
შენს მზეს –
წყვდიადს მისცემენ,
ამის გაფიქრებაც კი მკათათვეში
გაციებს,
მიტომ ეჭვით შესცქერი –
გარინდებულ სივრცეებს,
ვარსკვლავთ თანმიმდევრობას
და დღეთა გრადაციებს.¹

2000

¹ გრადაციები (ღათ.) თანდათანობა.

რბევად მოვარდნილ
ზვირთთა ჩოჩქოლში,
აფრის ტკაცუნი მესმა
ლაზების,
რომელიც კიდევ ერთხელ მავალებს,
რომ მივატოვო ცის დარბაზები
და აღვაშენო “ქვეყანა”
ზღვაზე მრავალი.

1956

უმოღობა სამებრელოში

ოქროს კბილა ტაროები,
მაღაზას თუ მეგრულ ბედელს,
სიელვარით ხდიან მდიდრულს,
ადვიძებენ ჩიტუნები –
პირდაფჩენილ ჩაფლა ლელვებს –
ტოტებზე მსხდართ
და ბრძენივით თავჩაქინდრულთ.

1960

არგონავტები

(არგოს მარშრუტი)

ეგეოსის ზღვის კუნძული ევბეა და
იოლკოსი,
და სრუტე დარდანელის,
მიდის არგო და სელას არ ანელებს,
ყალყზე დგება თუმც ზღვა –
მარმარილოსი,
წინ ახვედრებს მარგალიტით მოქსოვილ
დეღვას – სრუტე ბოსფორის,
ირგვლივ დუღს ჯოჯოხეთი,
ორფეოსის ხმა ქარიშხალს ამშვიდებს,
არგონავტთა დუმს ფარ-შუბი და
მშვილდი,
შორით მოსჩანს პონტოს ზღვა
და კოლხეთი.

1988

სამყარო კოსმიური

ცის და მიწის საზღვართან
მდგარს,
მწამს, დაგაგვიანდა –
იქ – სადაც მზე იურვის,
სადაც გიხმობს ნიადაგ,
სამყარო კოსმიური.

1997

ნოსტრადამუსი

მთები –

ხორცია დედამიწის,

მყინვარები კი –

ძვლებია თეთრი,

უამთა ნამუსრი,

მზე –

ხელუხლებელი –

არის ჩვენი

სინდის-ნამუსი,

მას ასე ხედავს და ასე ბჭობს

ნოსტრადამუსი.

1969

ხედავთ?

ჩემმა ღღეებმა,

შურის ძეგნა ძაღლები

როგორ შემომისიეს,

რა ვუყოთ, რომ ვერ მცნობენ,

მიწიერნი,

ცისიერს.

2004

სული კაეშნის

/გალაკტიონს/

გარდასულ უამთან ბრძოლით დაღლილი,
შენ გექახოდა სული –

კაეშნის,

მითი კოლხური და რომაული,

და...

შენ მიწაზე უხმოდ დაეშვი,

მაგრამ აფრინდი ცაში ხმაურით.

1959

მონადირე

დაუმიზნა როცა თოფი ნადირს,
ტყე გარინდდა,
უსწრაფესად ქორის,
ცას ახედა მძინარს,
სისხამ დილით
დააბრმავა შუქმა:
ნახა მნათთა შორის –
როგორ გაჰყვა ქრისტე ელვის
ბილიკს.

1968

სიყვარულის კვირიონებს

წყვდიადიდან ამოსული –
მზე კოლხური
და ქართული,
გზას შორეულს გიიოლებს,
ცად აყავხარ ფრთის
ფათქუნით,
სიყვარულის კვირიონებს.
1970

მთებია მიწის ბოღმა და დარდი,
ცა –
ზღვა არის და
იქ ვარსკვლავები –
მიმოყრილია ოქროს ქვიშად და
მოლუსკებად,
მთვარე ამიტომ შუბლს იკრავს და
არის ნაწყენი,
ვულკანი არა! –
ეს, მთებს შიშით გული უსკდებათ,
მიწის პირიდან –
სისხლის ღავას როცა
არწყევენ.

1959

პირველი სიყვარული

“მე, ერთს ვჭკვრებ ორსავ სოფელში”.
ჯალალ-ედ-დინ რუმი.

ცხადია თუ ფარული –
ჩემთვის ორივე ერთია
შუაზე არ იყოფა,
პირველი სიყვარული,
ამ სოფლად და იმ სოფლად.

1961

ბათენება

არა ჩანს,

მაგრამ ღრუბლებში
კრთის ნათლის ჩრდილი ცახცახა,
ზღვას ქარი აღარ მოურჩა,
მთაზე ნისლი არ იღევა...
დაუბნენია ცას ხახა,
და მკვდარს აქა-იქ მოუჩანს –
ვარსკვლავთა ოქროს კბილები.

1964

განათლა ბნელი

დიდი ხნის მერე,
“იქმნა ნათელი!”

განათლა ბნელი
და სიხარულის –
ცრემლი სდის თვალებს და მომქუხარებს,
და სიკვდილივით მუდამ ფარული,
ბედნიერებით – შენ ხარ მწუხარე.

2001

სხვა არაფერი

ზღაა –

ეს ცხოვრება

და ჩვენი დღეები –

დელვაში გადიან –

გაშლილი აფრებით,

სიცოცხლე –

სიკედილის თანამდევი ლანდია,

სხვა არაფერი.

1986

მიხმე და...

მიუვარხარ!

და როცა წასვლას დააპირებ,

გაიფურჩქნებიან –

არყოფნის იარები,

ცრემლებს ჩამოყრიან ფოთლებად

შინდები,

როგორც სიცოცხლეში,

ნულარ შეშინდები,

მიხმე და...

სიკვდილშიც შეგეზიარები.

2000

მნათა კრამიტით დახურულ –
განთიადს ჭერი ახადა,
მეხის ნატყორცნმა –
ელვის გზამ.
მთოვარის ყალმით ცა ხატავს –
ზღვისა და ქარის პეიზაჟს.

1989

რადგან სიკვდილი ყოველთვის,
ვით რაინდს, ფეხზე მკეიდა,
და სული ცისკენ მზირალი,
მსურს სიყვარულში ამომხდეს.
და ყოფნის ჯოჯოხეთიდან –
მოხვდე არყოფნის –
სამოთხეს.

2000

სონეტი – 92

თარს კი არა,
შენს წუხილს,
ჩამოჰკარი მიზრაფი,¹
ერთ საფლავში სამი წევს.
შენ კი სადღაც ისწრაფვი,
გულო! –
მართლა სამიწევ!

1992

¹ მიზრაფი – თხელი ფირფიტა თარის დასაკრავი

ბაბილონს, მისრეთს და ასურეთს

მოდგამ კოლხების და ლაზების –
გზა განვლო ტანჯვის და
წამების,
სანამ ბაბილონს,
მისრეთს და ასურეთს,
წმინდა და კეთილმა მამებმა,
ქრისტეს რწმენა და მირონი ასხურეს.

1979

წარსულ დროთა –
ცის ჭასთან,
მოჩანს მთვარის ბერკეტი.
პონტოს სანაპიროზე
ვხედავ მტერთა მთიბავებს:
ხალიბებს და კერკეტებს,
თუბალ-თაბალ-
თიბალებს.¹

1980

¹ პროტოქართველური ტომები.

ვეცოდებით!

მიტომაა,

დაგვცქერს ცა თვალ-ნამიანი...

აბა, რა დასამალია,

რომ სიცოცხლე შხამი არი,

და სიკვდილი წამალია.

2005

ასოვთ

ჩენი დიდი წინაპრების,

ასოვთ ღოცვა წარმართული:

ვაზისს,

ხობოსს, ღელეს,

ამ რუს.

და... კითხულობს ცა ქართული,

გადამფრენი წეროების –

ასომთავრულს.

1958

აცტეკებს, მაიას და ინკებს

გეძახი ატლანტის¹ და ჰელიოსის,²

მითიურ კოლხელთა

გვარ-სახელს.

წარსული ზღვაა და არასდროს
დაიკლებს,

ამიტომ ჩემს წიგნში ვასახლებ:

აცტეკებს,

მაიას და ინკებს.

1987

¹ ატლანტის და ჰელიოსის მამები – ჰიპერონი და იაპეტო მშობია.

² ჰელიოსი – კოლხეთის მითიური მეფის – აიეტის მამაა.

ვახუშტაძე

შვიდი საუკუნის მერცხა,
ახსოვს ცხუმსაც
და აფხაზეთს,
როგორც “მეფე” და “პოეტი”.
აღმოსავლით –
ცხენისწყალით,
დასავლით კი –
კაპოეტი.¹

1969

¹ კაპოეტი – მდინარე ბზივის უძველესი სახელი

მზე ჩადის...

და დასალიერთან –

მოისმის არყოფნის საარი.

ქარები სხივებს ანანავებენ.

სასაფლაო კი –

წარსულის ზღვა არი

და ყრია ლოდები –

სიკვდილის ნავები.

1978

კოლხეთს ვეძებ

ვერც სიზმარში და ვერც ცხადში,
უკოლხეთოდ,
რა ვქნა, ვერ ვძლებ.
დამით ლაზურ აფრებს გავმლი
და ბობოქარ ჟამთა ზღვაში –
ვუსმობ გატაცებულ ვერძებს
მე დავკარგე აიეტის კოლხეთი და
იმას ვეძებ.

1960

ხობოსი

აკივლდებიან ტყეში ჭოტები,
ბრმა თვალებიდან –
 შიშს და ღამეს
 ერთად კვესავენ,
როს პარას ჭაღას დავიწყების
ნისლი დაბინდავს.
ხოლო შორს, სადღაც,
 მზით შებოლილ
 მთვარის ქვაბიდან,
შუქი გადმოდის მღუღარ რძესავით.

1970

სიკვდილის ქალაქი

არყოფნის ციდან ჩამოსულებს,
მიწა მოზომილი აქვთ არშინებით,
 აქ წევს მაკრინეც და მალაქიაც.
ქვებით და ლოდებით ნაშენები
 სასაფლაო –
 სიკვდილის ქალაქია.

1964

ვითარც სპა რამზეს მეორის

შორ წარსულიდან მოაქვს ქარიშხალს,
კოლხ წინაპართა უხმო გოდება
და ღიუნები მას იმეორებს
სიჩუმის ნაპირს ზღვა კვლავ ანგრევს
ზვირთთა ღოდებით,
ვითარცა ფაზისს ველური სპა
რამზეს მეორის.

1974

მე როდის გამიღიმებს

სადღაც ჯოჯოხეთია,
მესმის კუპრის დუდილი...
ის კი სულ სხვებს უღიმის.
მე როდის გამიღიმებს,
წამით აქ შემორბენილს,
წარმავლობით –
მიღმიერს.

2002

იაპეტს და ჰიპერიონს

შორი ათასწლეულები –
ლეგენდების უფენს ფარჩებს.
სადაც უნდათ,
იქ ერიონ.
კოლხეთის ცა მაინც არჩევს:
იაპეტს¹ და
ჰიპერიონს.²

1989

¹ ² ჰიპერიონი – ჰელიოსის, ისინი ძმები არიან.

ადმოსავლით მავალ ვარსკვლავთა,
მოისმის ხმა დაუდაფების,
ჰორები ისევ აღებენ

ცას –

ნაქსოვს ელვის ძაფებით
და წვიმის ყაისნაღებით.

1979

როგორც ყარაჩოღელი

რადგან ქვეყნად მოხვედი,
როგორც ყარაჩოღელი,
არც არავის მონებდი,
არც არავის ემონე,
მაგრამ მაინც ცხოვრება,
ველარ დაიგემოვნე.

2001

თანაფა¹

ჩემი სიტყვა ძველ ქართული,
აი, ახლაც მთავარია,
მახვილს მოჰგავს ალესილს.
თა – მზე არის,
ნა – მთვარეა,
ფა – კი უზენაესი.

1977

¹ თანაფა – აღდგომა (მეგრ.)

ზღვა და პოეტი

სამოთხის დატოვებისთვის,
სამაგიერო მიუზღვას,
არც ადამი ჩანს,
არც ევა.
ღმერთი არ მისცემს პოეტს,
ზღვას –
შავ ყბაში გამოსამწყედევად.

2000

ოქროსური ფსალმუნები

ვით ათონელ მწიგნობარებს
წამით აღარ გქონდა მოცლა,
მაინც “ოქროს ფსალმუნები” –
აღუვლინე ცაში ლოცვად
ძველ და...
“ოქრომრავალ კოლხეთს”.

1984

800

მიინავლა რვაასი –

წელი,

რაც რუსთაველმა

ცისქვეშ ააგიზგიზა

სიყვარულის კოცონი!

შენც შოთასგან იწყები

და მის ცეცხლს ეფიცხები,

ამაყი...

თავმომწონე...

1968

ერთბულება

სიკეთეს არაფერს ელი!
პირიქით –
ჯვარცმას და
ლურსმნებს,
რადგან შენ მარჯვენა ხელი,
სამშობლოს მაჯაზე გიდეკს
და მის გულისცემას უსმენ!

1969

ვარსკვლავების ქვებით ნაგებს

შორს,

ღრუბლებით გაჭვარტლული,
ღამეული ჩანს ბუხრები.

და ცას მთვარის უთრთის ბაგე,
რადგან მესი ემუქრება –

ვარსკვლავების ქვებით ნაგებს.

1959

სიყვარულის ჰომილიებს,
შენ სიძულვილს ნუ დაურთავ,
ვით საამო წუთებს ტანჯვის.
შენც, ვით ქრისტე,
ნუღარ განსჯი:
ბოროტთა და
უმაღურთა.

1978

ორი პრესი

შორს მიმავალს მოგეწევა –
წყველა-კრულვა ბოროტ
ღმერთთა,

ახლა არა!

აღბათ მერე,
შეეყრები სადღაც ერთად:
მიწიერ და
ციურ ერესს.

1970

წარსულიდან მოტანილს –
პონტო,
სანაპიროზე
აფენს ტალღებს, ვით კვირბებს.
შენ გსურს უფლის იადგარს,
იდუმალად მიადგა
“სათნოებათა კიბე” (იოანე პეტრიწი).

1966

ოქროს ფსალმუნები

დრო,

ბაღასზე უფრო დაბაღს,
სიმაღლეში, ცაო, მცდიდა.
და... ეს “ოქროს ფსალმუნები”,
შექმნილია არაფრისგან,
ვით სამყარო – ქაოსიდან.

1989

ასწლეულები

არავინ უწყის, საიდან მოდიან
და ან სად მიდიან –
ხელებ მაღლა აწეულები.
ბრძოლით დაღლილი –
ასწლეულები.

1963

მზის და მთვარის სასწორო

ხან დღე გადაწონის
და ხანაც – ღამე,
ცას მზე და მთვარე
უკავია –
ხელის სასწორივით.
და შენი სიტყვაც –
ცის სამსჯავროზე
ათასჯერაა აწონილი.

1964

ღღე – ყოველი იღუმალ,
არყოფნის ცას გახურავს,
გიკლავს სიცოცხლის წყურვილს,
არ ჩანს “ღამის მსახური”,
შავი და უსახური,
რომ მიწიერს მოგთხოვოს,
ცის ბინადარი სული.

1985

ამ ცისქვეშეთში –
 შენც გყავს მოცილე,
 ვითარც ქრისტეს!
და მიტომ ტანზე ნათელი გეცვას!
სულ მუდამ ასე ნათლითმოსილი,
“ხვიდოდე ტაძრად,
 ვითარცა ზეცად” (წმინდა
 ნილოს სინელი).

1969

ქაოსიდან ამოსული,
ირეოდა მზეთა მუმლი,
სამყაროს აალებდნენ...
შენ გახსენი საიდუმლო –
უამთა იდუმალების.

1960

როგორც ვარდი შირაზის

რბიან საუკუნენი –
გადადიან ყირაზე...
მაგრამ შენი სტრიქონი,
ფაზისისპირ ყვავილობს,
როგორც ვარდი შირაზის
ანდა იერიქონის.

1968

წიგნი – ამირანი

(ვარიანტი)

ანგელოზების ისმის გალობა,
და მნათობების შორი არია,
რომლებიც ღამეს თეთრად ათევენ...
არა ჩანს ზევსი,
ცათა მსაჯული.
და შენი წიგნი – “იქმენ ნათელი”!
წიგნი კი არა,
ამირანია,
თვალშეუდგამი პოეზიის კლდეს
მიჯაჭკეული.

1993

ათასწლეულების იქით,
ფაზისისპირ წუხს ფარული,
ლეგენდა კოლხი ასულის –
იგავური სიყვარულის,
მზის –
ოქროსბეჭედასმული.

1969

ასი ათასწლეულის –
იქით, ბნელში აღდგება:
კოლხეთი და ეგვიპტე –
(სიტყვა ასჯერ მეტს იტევს)
შუმერი და
ქალდეა!

1969

მიმწუხრისას ისევ ისე,
ესიტყვები დუმილით –
ადრე გარდაცვლილთა სულებს
(რომელთა გზა დაასრულეს),
მლოცველ მედიუმივით.

1966

ჰომა და ჰამოა

უხილავის ხელით კი
ვიღაც ცის ხეს
კვლავ ბერტყავს,
ზღვაში ცვივა მთიები...
ჰოი, რა სადამოა!
და შენ კოლხურ ჰავას სვამ,
ვით ჰომას¹ და
ჰამოას¹.

1961

¹ უკვდავების სასმელები.

გაბრძნობა და გამობრძმედა

ხორცის არა,
მარადიულ
სულის დიად მშვეენებაზე,
მიყვებოდა ამოდ დედა,
რომ მზე არის,
სულის ცეცხლით –
გაბრძნობა და გამობრძმედა.

2009

ბროწეულის ხე

ორმოცდასამი...

სტალინგრადი...

გელოზიები ძმები:

ბონდო, კოკი და

ბურდა

(რომელთ ეძახდა ხალხი იღბლიანს).

იმათ ჭიშკართან

ბროწეული იდგა

პირდია,

ნეტავ ვიცოდე, რისი თქმა სურდა!

1954

ღვვის ნამუხლარი

შენი ლექსის გაელეება,
მთას უხარის,
ბარს უხარის,
რადგან საქართველოს შეენის,
სიტყვა შენი,
საქმე შენი,
საუკუნის მკერდზე მოჩანს,
ვითარც ღვვის ნამუხლარი.

1993

ხილვა: იუდეა, კესარია (I ს)

ჰურიათა წარსულიდან,
ჩუმად უონავს ხმა მწუხარე
და ძირს ცვივა ფიფქებად:
- იუდეა,
კესარია,
რომაელთა ვასალები დღეს არიან,
მაგრამ ხვალ არ იქნება!

1959

**ხილვა: იესო ქრისტე და იოანე
ნათლისმცემელი**

ისმის კვნესა და გოდება,
ირგელივ ცოდვის დგას მორევი...
შოლტით ცემენ და ორივეს –
(ნათლულსა და ნათესავებს)
წარმართ ღმერთებს აფიცებენ:
ქრისტესა და
იოანე ნათლისმცემელს.

1962

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ5

*** წელამდე თოვლში.....25

მესიანელები.....26

ხილვა: იოანე ღაზი27

ტყეში28

აუნაკი29

სოკრატე.....30

თეატრონი31

ეკვატორი.....32

ხილვა: საოცრება33

* * * თუმცა მცოდნე ვარ.....34

ხილვა: კასიტები.....35

თბილისი.....36

კრისტონი და კრისტობულე37

ეპილოგი.....38

ო, იტალია39

სული.....40

სამი იოანე.....41

სენტენცია42

ქართველებო!.....43

რიბი-რაბო.....44

პლატონი.....	45
ჩრდილო პოლუსზე	46
100 – ტომეული	47
სიღნაღი, დარჩელი.....	48
ვარსკვლავები – წინაპართა სულები...49	
გლექჩერები	50
პითია	51
ჩემი კოლხეთი.....	52
ცად ადის ლოცვა.....	53
ზღვაზე.....	54
სამშობლო ჩემო.....	55
ბრილის სამარხები.....	56
მეტეორები	57
უკვდავების წყალი.....	58
შენ ხარ ძველი კოლხეთი.....	59
იუდას ნაამბორევი	60
* * * ასი ათასწლეულია.....	61
მწვერვალები.....	62
ხილვა: არსენ იყალთოელი.....	63
მიყვარხარ და... ..	64
ფიქრები.....	65
დახილი	66
ცარიელი ჭურჭელი.....	67

აჯა.....	68
მაისი.....	69
პოსეიდონსა და ტიროს.....	70
ხარება.....	71
სოკრატე და ისოკრატე.....	72
ეზოტერიკული.....	73
კოლხები, მესხები.....	74
სული, გონება, ფრთები.....	75
ლილე, ვოისა, ვარადა.....	77
„აი ია“, „აია“ – კოლხეთი.....	78
სოკრატე, პლატონი.....	79
ხილვა: ლეონტი მროველი (XI ს.).....	80
სვეტიცხოველში.....	81
ამირანი და სეფედავლე.....	82
*** მამა-მშობელმან არ მიმატოვოს, ვითარცა წინათ... ..	83
*** მიღმა შვიდი-რვა ათასწლეულის, სივრცეს ადამის გმინვა.....	84
*** ბაბილონის გოდოლს აგებ.....	85
გა, გაცი და ზადენი.....	86
კაპადოკიაში.....	87
*** სულიწმინდის მონაბერი.....	88
*** ქართული სიტყვის დიდების	89

გარდა შენ და ფაზისის.....	90
*** როცა გავა „ორმოცი“.....	91
*** აიეტივით შენ ხარ მზის შვილი.....	92
ვარსკვლავები – იდიოგრამები.....	93
მიქელსა და გაბრიელს.....	94
სარგონ მეფე.....	95
*** თუკი ვსდიეთ თქმულებებს.....	96
*** მეხის დახნულ ცის მინდორზე.....	97
ქაღდებსა და იბერებს.....	98
ზადენი და არმაზი.....	99
*** ახალნაყარი სკებივით.....	100
*** უკვდავების მდომელმა.....	101
*** ვარსკვლავების სიშორე.....	102
ჰიპათია.....	103
*** მთებით ხელ-ფეხ შეკრული.....	104
*** მეორმოცეს ისარს უწვდენ... ..	105
მითრა.....	106
ქართული სული.....	107
*** ვერ იტანდა იესო.....	108
სემირადის და მედეას ბაღები.....	109
*** ცხოვრება აყალოთია ნაგები.....	111
*** ვარსკვლავები როდესაც.....	112
შემიწყალე, იესუ ჩემო.....	113

ხილვა: ალბანეთი, V საუკუნე	114
გათენება	115
ღესბოსელებს და ცისფერებს.....	116
*** წამით მზერას არ აშორებს.....	117
სიბილა	118
*** ათასწლეულებთან ბრძოლით.....	119
*** არა ასურელები.....	120
კელტებსა და ბერბერებს.....	121
არ ჩანს მოსე.....	122
ჰურიებმა ურიდან.....	123
*** რადგანაც მოვედი.....	124
* * * ელვა მიწას თვალს ჩაუკრავს	125
მზე კოლხეთში აღმოხდა	126
* * * დარდით გადახურული.....	127
* * * ქარიშხლით მთვრალი.....	128
ჰუნები.....	129
ყულევთან.....	130
* * * სამშობლო მზეა ამომავალი	131
ჯბებე.....	132
* * * მზე, როცა მიმწუხრს.....	133
* * * არ დაუდვია თავი ბალიშზე.....	134
* * * პონტოს ზვირთთა.....	135
* * * შეეჯიბრები ამირანს და.....	136

* * * ჟამი, როგორც ცხვრის ფარას....137
 მტკვარი და რიონი.....138
 ოჰო, ოჰო!.....139
 * * * მიწა ლუსკუმია და.....140
 100 000.....141
 * * * ცის ბინადართა მწყემსო.....142
 ფილისტიმს და რახაბის.....143
 * * * ვარსკვლავებიანი ცა.....144
 * * * ერთად რომ იყო.....145
 შემოდგომა სოფელში.....146
 სიცოცხლის ყანას.....147
 * * * შავ და ცივ ქვაზე დაუჯდები.....148
 * * * გაზრდილს კოლხური მზით.....149
 დამწვარი კუნძული.....150
 * * * უფალმა სახედ თვისად.....151
 * * * გადის წლები.....152
 პირამიდები.....153
 ელვა და მეხი.....154
 * * * მტკვარს საიდანღაც.....155
 * * * დღე, როს იპარავდა ღამეს.....156
 * * * პონტოს ნაპირთან.....157
 * * * შორს, ღრუბლების კამეჩები.....158
 უცხო ხმა.....159

* * * ქარის ხელებით ნაქარგი 160

* * * ქართველს არასოდეს..... 161

* * * მამა-პაპათა ნასახლარს..... 162

* * * სანატრელს..... 163

* * * მარადიულ სიხუმეში..... 164

* * * უსაზღვრო და უსამანო..... 165

* * * ოცდაცამეტი წელიწადი..... 166

* * * ახლო წარსულში..... 167

* * * უფლის ხელი ურევია..... 168

არგოსიდან..... 169

* * * არყოფნის ნისლით..... 170

* * * ცათა მიღმა წყვდიადში 171

* * * ფაზისის პირას ტალღა..... 172

* * * გამკრთალ ელვის სატყვრით..... 173

ფრთები ქართული 174

* * * ვარსკვლავთა ოქროს..... 175

* * * სიცოცხლე და სიყვარული 176

* * * უფალი თუ გამიწყრება..... 177

* * * მარადიულ ცას დაეძებ..... 178

* * * ვით წინასწარმეტყველი 179

ბააკა ხერხეულიძე..... 180

* * * საწუთროს არ ხარ მძღვეველი 181

* * * ჯერ არ იხმის ხმა კადმოსის..... 182

* * *	ქაფისგან შობილს.....	183
* * *	მოულოდნელად ცაზე ელვამ.....	184
	შენ ერთი ხარ მეუფე.....	185
	ის დღე.....	186
	გრადაციები.....	187
***	რბევად მოვარდნილ.....	188
***	სულ სხვა არის ცა.....	189
	მ ო ს ე.....	190
	შემოდგომა სამეგრელოში.....	191
	არგონავტები.....	192
	სამყარო კოსმიური.....	193
	ნოსტრადამუსი.....	194
***	ხედავთ?.....	195
	სული კაეშნის.....	196
	მონადირე.....	197
	სიყვარულის კვირიონებს.....	198
***	მთებია მიწის ბოდმა.....	199
	პირველი სიყვარული.....	200
	გათენება.....	201
	განათლა ბნელი.....	202
	სხვა არაფერი.....	203
	მიხმე და.....	204
***	მნათთა კრამიტით დახურულ.....	205

*** რადგან სიკვდილი ყოველთვის.....	206
სოხუმი – 92	207
ბაბილონს, მისრეთს და ასურეთს	208
*** წარსულ დროთა	209
*** ვეცოდებით!.....	210
ახსოვთ	211
აცტკეებს, მაიას და ინკებს.....	212
ვამეყ დადიანი	213
*** მზე ჩადის.....	214
კოლხეთს ვეძებ	215
ხობოსი.....	216
სიკვდილის ქალაქი	217
ვითარც სპა რამზეს მეორის.....	218
მე როდის გამიღიმებს.....	219
იაპეტს და ჰიპერიონს.....	220
*** აღმოსავლით	221
როგორც ყარაჩოღელი.....	222
თანაფა.....	223
ზღვა და პოეტი.....	224
ოქროსფერი ფსალმუნები.....	225
800.....	226
ერთგულება	227
ვარსკვლავების ქვებით ნაგებს.....	228

*** სიყვარულის ჰომილიებს.....	229
ორი ერესი.....	230
*** წარსულიდან მოტანილს	231
ოქროს ფსალმუნები	232
ასწლეულები	233
მზის და მთვარის სასწორი	234
*** დღე – ყოველი იღუმად	235
*** ამ ცისქვეშეთში.....	236
*** ქაოსიდან ამოსული.....	237
როგორც ვარდი შირაზის.....	238
წიგნი – ამირანი.....	239
*** ათასწლეულების იქით.....	240
*** ასი ათასწლეულის	241
*** მიმწუხრისას ისევ ისე	242
ჰომა და ჰამოა.....	243
გაბრძნობა და გამობრძმედა.....	244
ბროწეულის ხე.....	245
ღვეის ნამუხლარი	246
ხილვა: იუდეა, კესარია (I ს).....	247
ხილვა: იესო ქრისტე და იოანე ნათლისმცემელი.....	248

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 92

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 92

გამომცემლობის

რედაქტორი

– ბივი სინარულიძე

მხატვარი

– სპარტაკ ცინცაძე

მხატვრული რედაქტორი

– ირაკლი უშვერიძე

ტექნიკური რედაქტორი

– ნანა ღუმბაძე

კორექტორი

– ნინო რეხვიაშვილი

კომპიუტერული

უზრუნველყოფა

– ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – ვაჟა ღოღბაია (უმცროსი)

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჯორჯიანი ქ. №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com